

17 верасня ў нашай краіне адзначылі Дзень народнага адзінства — свята, якое прымеркаванае да дня ўз'яднання Заходняй і Усходняй Беларусі ў 1939 годзе. Па ўсёй краіне з гэтай нагоды адбыліся ўрачыстыя мерапрыемствы, якія чарговы раз нагадалі аб неабходнасці аб'яднання высілкаў усіх жыхароў нашай краіны для захавання яе незалежнасці, а таксама магчымасцей самастойнага развіцця і мірнай стваральнай працы.

З Днём народнага адзінства павіншаваў беларусаў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка. “Сёння знамянальны дзень — мы ўпершыню адзначаем новае дзяржаўнае свята, — зазначыў Прэзідэнт. — Гэта свята звяртае нас да лёсавызначальных падзей гісторыі роднай зямлі. 17 верасня 1939 года быў пакладзены пачатак уз'яднання Усходняй і Заходняй Беларусі, фарміравання адзінай беларускай нацыі”. Аляксандр Лукашэнка таксама падкрэсліў: “Мы прайшлі праз боль страт Вялікай Айчыннай вайны, разруху 90-х, гібрыдную агрэсію, развязаную сёння супраць дзяржавы, мы захавалі тое, што жыве ў сэрцы, што ніколі нельга аддаць і чым нельга паступіцца. Гэта наша краіна — Беларусь, дзякуючы якой мы застаемся адным народам. Няхай загартаванае цяжкімі выпрабаваннямі, змацаванае дасягненнямі пераможцаў народнага адзінства стане крыніцай найвялікшай духоўнай сілы і адданасці Айчыне для будучых пакаленняў беларусаў”.

Фотаздымкі з выставы.

Старшыня Савета Рэспублікі Наталля Качанава і дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Аляксандр Храмой падчас ўрачыстага адкрыцця экспазіцыі “17 верасня — Дзень народнага адзінства”.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

З'яднаня адзінай мэтай

Баранавічы. Музей народнага адзінства.

Прафесійнае свята бібліятэкараў

15 верасня Нацыянальная бібліятэка Беларусі стала пляцоўкай для святкавання рэспубліканскага прафесійнага свята — Дня бібліятэч.

У цэнтральную бібліятэчную ўстанову краіны завітаў Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь Раман Галоўчанка, які павіншаваў бібліятэкараў краіны з прафесійным святам і адзначыў высокімі ўзнагародамі прадстаўнікоў бібліятэчнай сферы.

Таксама на пляцоўцы Нацыянальнай бібліятэкі ў гэты ж дзень адбылося пасяджэнне Савета па культурным супрацоўніцтве дзяржаў — удзельніц СНД. Сёлета, у гадавіну трыццацігоддзя існавання Саюза незалежных дзяржаў, менавіта Беларусь выконвала абавязкі старшынства ў арганізацыі. Міністр культуры Анатолій Маркевіч вітаў гасцей, удзельнікаў пасяджэння, міністраў краін СНД і іх намеснікаў, якія прынялі ўдзел у прамым эфіры, а таксама прыехалі асабіста.

Павел САЛАЎЕЎ
Фота аўтара

Саветы такога кшталту дапамагаюць дэманстраваць разнастайнасць культурнага развіцця рэспублік СНД. Па выніках пасяджэнняў рэалізуюцца сумесныя культурныя праекты.

Распачаў пасяджэнне прамовай пра дзяржаўную палітыку ў сферы культуры ў Рэспубліцы Беларусь наш міністр Анатолій Маркевіч. Ён зазначыў, што культура — гэта багацце дзяржавы, маральны стрыжань, які аб'ядноўвае нацыю.

«У Беларусі пастаянна ўдасканальваецца работа па развіцці і умацаванні беларускіх устаноў адукацыі сферы культуры. Яна тычыцца як дзіцячых школ мастацтваў, так і ВНУ, — распавёў Анатолій Маркевіч. — Як правіла, навучэнцы гэтых устаноў з'яўляюцца членамі творчых калектываў, рэгулярна ўдзельнічаюць у канцэртах. З фонду Прэзідэнта Беларусі ўзнагароджваюцца самыя лепшыя дзеячы і праекты. За больш чым 25 гадоў уручана 6000 тысяч заахвочванняў, Гран-пры прысуджалася 479 разоў. Выпускнікі беларускіх ВНУ, уключаючы ў банк дадзеных таленавітай моладзі, маюць права на першачарговае размеркаванне, маладзья спецыялісты — на стымуляючыя выплаты. У краіне рэалізуюцца нацыянальныя і міжнародныя конкурсы. Сярод іх — Рэспубліканскі тэлевізійны конкурс «Талент краіны», раліёконкурс «Маладыя таленты Беларусі».

Падчас выступлення міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча на пасяджэнні Савета.

ліканскі тэлевізійны конкурс «Талент краіны», раліёконкурс «Маладыя таленты Беларусі».

Адзін з найбуйнейшых прадстаўнікоў фестывальнага руху — «Славянскі базар у Віцебску». Гэты прызнаны культурны брэнд, па словах міністра, верны сваёй місіі наладжваць дыялог і «будаваць масты» паміж краінамі. Іншыя намяты беларускіх брэндаў — свята Купалля, Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі, Міжнародны тэатральны фестываль «Белая вясна». У бліжэйшы час у Мінску пройдзе Фестываль харавых спевяў і Міжнародны конкурс пяністаў. Увага надаецца правядзенню ўрачыстасцей на нацыянальныя свята і ў памятных даты.

2020 годзе адным з гэтых элементаў стала культура ляскога бортніцтва.

За апошнія 5 гадоў адрэстаўраваны больш за 700 помнікаў архітэктуры, сярод найбольш значных — Ліпскі, Гальшанскі, Крэўскі замкі.

Актыўна развіваецца нацыянальная кінастудыя «Беларусьфільм». За апошнія 5 гадоў з удзелам партнёраў знята больш за 500 фільмаў разнастайных жанраў, за кошт нацыянальнага бюджэту — 150 з іх. Пачынаючы з 1993 года пры падтрымцы дзяржавы праходзіць Мінскі міжнародны кінафестываль «Лістапад». За тыдзень у яго рамках адбываецца больш за 200 кінасеансаў.

Па словах міністра, робіцца ўсё магчымае для правядзення «Дзён культуры» на самым вы-

сокім узроўні. За 5 гадоў «Дні беларускай культуры» прайшлі ў 12 краінах, у бягучым годзе яны пройдуць у Казахстане, Расіі. У Беларусі сёлета пройдуць «Дні культуры Рэспублікі Таджыкістан».

Пасля прамовы міністра культуры Рэспублікі Беларусь заслугоўвалася іншыя міністры дзяржаў СНД па алайн-сувязі, а таксама слова бралі і прысутныя ў зале пасяджэнняў, сярод якіх былі статс-сакратар Міністэрства культуры, інфармацыі, спорту і моладзевай палітыкі Кыргызскай Рэспублікі Бактыбек Сёкімаў, дырэктар Міжнароднага Дэльфійскага камітэта Уладзімір Панявін, дырэктар федэральнай дзяржаўнай бюджэтай навукова-даследчай установы «Расійскі

навукова-даследчы інстытут культурнай і прыроднай спадчыны імя Дз.С.Ліхачова» Уладзімір Арыстархаў.

Паміж іншага, падчас пасяджэння Савета па культурным супрацоўніцтве дзяржаў — удзельніц СНД абмяркоўвалася 17 пытанняў, па якіх былі прыняты праекты рашэнняў.

У заключэнні пасяджэння міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Маркевіч прапанаваў перадаць старшынства ў Саветы па культурным супрацоўніцтве СНД на наступны год Рэспубліцы Казахстан. Пасля ўсім, хто меў дачыненне да работы Савета, была прапанавана экскурсія па Нацыянальнай бібліятэцы і вачэрня праграма ў Вялікім тэатры.

К

Газета — рэгіёны — чытач

■ — У аўторак, 14 верасня, у Палацы Незалежнасці Рэспублікі Беларусь запрацавала выстава «Пояс адзінства». Хто паехаў на гэтую экспазіцыю ад Віцебскай вобласці і што адбылася на мерапрыемстве?

Галіна Баркевіч, намеснік начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкома:

— Ад Віцебшчыны на выставу «Пояс адзінства» паехалі майстры з Гарадоцкага і Глыбоцкага Дамоў рамёстваў. Яны правялі майстар-класы па ткацтве і ганчарным рамёстве. Напрыклад, Марына Гушча прадстаўляла ажурнае ткацтва, якое з'яўляецца нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчынай Беларусі. Святлана Скавырка прадэманстравала роспіс па тканіне, а Васіль Сіманковіч — майстэрства саломалляцтва. Наша дэлегацыя таксама паглядзела на работы іншых абласных Дамоў рамёстваў, назапасіла ўражанні. Гэта, безумоўна, вельмі добрая магчымасць для абмену вопытам і думкамі, бо краіна ў нас вельмі багатая на таленты і майстроў.

■ — Налета Орша стане культурнай сталіцай Беларусі. Як рыхтуецца горад да свята?

Сяргей Гарбачоў, начальнік аддзела культуры Аршанскага райвыканкома:

— Канешне, яшчэ, можа, трохі і зарана планаваць культурную праграму, але Орша адназначна будзе гатова стаць культурнай сталіцай. Па Указе Прэзідэнта № 506 «Па развіцці Аршанскага раёна» ў нашых культурных установах атрымалася даць больш імпрэз лепшай якасці. Звязана гэта ў тым ліку і з правядзеннем капітальнага рамонтнага ў гарадскім Палацы культуры, а таксама ў Капыльскім Доме культуры, Балбасоўскім Доме культуры ды ў іншых культурных установах раёна. Закуплена і адмысловае абсталяванне. Так што Аршанскае рыхтуецца, каб годна сустрэць наступны, 2022 год у якасці культурнай сталіцы.

■ — Адным з цэнтральных месцаў святкавання Дня народнага адзінства ў Брэскай вобласці стане Бяроза, і невяпадкова. У міжваенны час менавіта тут існаваў польскі канцэнтрацыйны лагер Бяроза-Картузскае. Што адбудзецца 17 верасня ў Бярозе?

Дзмітрый Капітанчык, начальнік аддзела ідэалагічнай работы і па справах моладзі Бярозаўскага райвыканкома:

— Адкрыццё аб'юльгенага памятнага знака вязням канцлагера і часовай музейнай экспазіцыі стане адным з цэнтральных мерапрыемстваў свята. За час падрыхтоўкі да Дня народнага адзінства адбылося ўсталяванне дзювоў памятных гранітных пліт, якія дапоўнілі існуючыя абеліскі. Мастацкі праект рэалізавалі скульптары Аляксей Сарокін і Алесь Шаціла. Пры правядзенні рэканструкцыі абнавілі мемарыяльную пліту, а перад помнікам паклалі плітку шасціграннай формы — трылінку, менавіта тую, што выраблялі вязні канцлагера. У цэнтры горада таксама будзе працаваць гандлёвыя і выставачныя пляцоўкі, «Горад майстроў», атракцыёны для дзяцей. На стадыёне ДЮСШ горада Бярозы адбудзецца раённы этап рэспубліканскіх спаборніцтваў «Шкаліяда», прайдучу спартыўна-масавыя мерапрыемствы. Пасля жыхароў і гасцей Бярозы чакае канцэрт на Цэнтральнай плошчы горада. Завершыцца дзень святочным салотам. А 18 верасня Бяроза і Брэст зв'язва абласная аўтапрабег «У адзінства — наша сіла!».

Падрыхтаваў
Павел САЛАЎЕЎ

Ушанаванне памяці працягнецца

14 верасня адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства.

З дапамогай сродкаў відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

ШТОГОДНІШНЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДІЯ ЧАСУЧУ КУЛЬТУРА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва за кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік: — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Рэдакцыйнае пасяджэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — КРЫІАНОС Аляксандр Паўлавіч; адказны сакратар — Кенія ПАДОЛЬЦАВА; рэдактар аддзела: Яўген РАЎІН; аглядальнік рэдакцыі: Эмілія ЮРКЕВІЧ, Надзея БУНІЦВІЧ, Надзея КУДРІЖКА, Антон РУДАК, Павел САЛАЎЕЎ, Ілья СВІРІН, Юрый ЧАРНЫКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕВІЧ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВЭД.

Сайт: www.kimpres.by; E-mail: kultura@tur.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА».

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Прыёмная: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісу наведваюць прозвішчы, поўнае імя і імя па бацьку, пачаткі прозвішча і імя выдання, а таксама імя і прозвішча аўтара.

Аўтарскія рупкіліны не рэалізуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© «Культура», 2021. Наклад 2771. Індэксы 63875, 638752. Цікавыя кошы — па дамоўленасці.

Папідсанка ў друку 17.09.2021 у 18.00. Замова 2331.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва «Беларусь Дом друку».

220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.

ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

Асноўная ўвага была наладзена арганізацыі мерапрыемстваў у рэгіёнах, звязаных з адзначэннем 17 верасня Дня народнага адзінства. У Бярозе Брэскай вобласці ў гэты дзень адбылося ўрачыстае адкрыццё аб'юльгенага мемарыяла на месцы канцэнтрацыйнага лагера, які дзейнічаў у 1934—1939 гадах, а таксама прывесчанага гісторыі гэтага месца музейнай экспазіцыі ў адным з колішніх лагерных будынкаў. У Гродне на

Кургане Славы прайшоў мітынг з закладкай памятнай капсулы са зваротам да нашчадкаў. У Магілёве ў цэнтры горада адбылося ўрачыстае адкрыццё плошчы Народнага адзінства. Таксама святочныя мерапрыемствы прайшлі ў іншых абласцях ды раёнах краіны.

Таксама стала вядома, што нацыянальная кінастудыя «Беларусьфільм» рыхтуецца да стварэння мастацкага фільма пад працоўнай назвай «Мы адзіныя», прысвечанага падзеям уз'яднання Заходняй і Усходняй Беларусі. Першая версія сцэнарыя стужкі мусяць быць падрыхтаваная да канца верасня. Аўтарскай групе аказваюць дапамогу гістарычным кансультацыям супрацоўнікі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук, а таксама Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Маркуцка, што здымкі фільма абудуцца ўлетку 2022 года.

К

Адзінства народа — учора, сёння, заўтра

15 верасня ў Нацыянальным гістарычным музеі адбыліся адкрыццё выставы і круглы стол, прымеркаваны да Дня народнага адзінства, што адзначаецца ў нашай краіне 17 верасня.

Антон РУДАК

Узел у гэтых мерапрыемствах прынялі старшыня Савета Рэспублікі Наталля Качанава, міністр адукацыі

Ігар Карпенка, міністр сувязі і інфарматызацыі Канстанцін Шульган, першы намеснік міністра інфармацыі Андрэй Кунцэвіч, намеснік міністра

культуры Валерый Грамада, упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцей Аляксандр Румак, першы сакратар Цэнтральнага камітэта Беларускага Рэспубліканскага Саюза Моладзі Аляксандр Лук'янаў, а таксама праз арганізаваны тэлемот прадстаўнікі мясцовых органаў улады з усіх абласцей Беларусі.

У сваім выступе на адкрыцці экспазіцыі Наталля Качанава адзначыла: "Я шчыра рада вітаць усіх на гэтай выдатнай выставе, якая прысвечана ўз'яднанню Заходняй і Усходняй Беларусі, бо менавіта тады, у верасні 1939 года, наша краіна набыла тэрытарыяльную цэласнасць і наш народ быў аб'яднаны". Старшыня Савета Рэспублікі падкрэсліла: "Мы павінны памятаць свае карані, сваю гісторыю. Мы мусім зрабіць усё, каб такія адзіныя краіны і адзіны народ былі заўсёды, каб у такой цудоўнай краіне, у якой жывём сёння мы, жылі тэя пакалення, якія ідуць за намі".

Працяг на ст. 11.

Музей народнага адзінства ў Баранавічах

Першы ў Беларусі Музей народнага адзінства адкрыўся 17 верасня ў баранавіцкай школе №1 у мікрараёне Бараўкі.

Ідэя стварыць музей паявілася сёлета, калі гэта школа адчыніла дзверы для навучэнцаў.

Павел САЛАЎЕЎ

"У рэалізацыі ідэі дапамагалі 61-я авіябаза, якая дыслашыруецца ў Баранавічах, Міністэрства абароны, галоўнае ўпраўленне па адукацыі Брэсцкага аблвыканкама, гарадскі музей. Фінансавы дапамагалі гарвыканкам і мясцовы бізнес", — адзначыла начальнік упраўлення па адукацыі гарвыканкама Таццяна Шастак.

Гэты школьны музей сучасна аформлены, інфармацыя тут падаецца з ужываннем інтэрактыўных элементаў, якія дазваляюць быць не толькі слухачом экскурсіі, але і стаць віртуальным падарожным па абласцях рэспублікі.

"Наша школа носіць імя двойчы героя Савецкага Саюза лётчыка Сяргея Іванавіча Грышаўца, таму мы хацелі паглыбіцца ў лётную тэматыку. А ў сувязі з тым, што гэты год абвешчаны Годам народнага адзінства, з'явілася ідэя аб'яднаць гэтыя дзве тэмы", — паведаміла Таццяна Іванавіч.

Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў. Першы, пад назвай "У адзінстве наша сіла!", распавядае пра развіццё беларускай дзяржавы ад часоў Полацкага княства да сучаснасці. Па-

ралельна храналагічна раскрываецца гісторыя Баранавічаў. Цэнтральная частка музея прысвечана цяперашняй Беларусі: на аб'ёмных стэндах прадстаўлены дзясяткі краіны, традыцыі нашага народа. Раздзел "Бессмеротны подвиг "крылатых" герояў" прысвечаны гераізму сучасных лётчыкаў баранавіцкага рэгіёна і Беларусі. Тут размешчаны і авіяцыйны сімулятар, знаходзячыся ў якім можна адчуць сябе ў кабіне самалёта і "палятаць" над роднымі мясцінамі.

"Тэматыка гэтага музея вельмі змястоўная і пазнавальная. Я ўпэўнена, што ён будзе выхоўваць дух патрыятызму ў навучэнцаў, любоў да Радзімы, да роднага краю, павягу да людзей, зольных ахвяраваць сабой дзеля жыцця іншых", — падзяля вынік размовы кіраўнік упраўлення па адукацыі гарвыканкама.

Калектыў Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь выказвае спачуванні загадчыцы філіяла "Музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры" З.Л. Кучар з прычыны смерці маці.

Страта

ПРАКАПЦОВА Вера Паўлаўна

жоу, КНР (2007), міжнародным экспертам Расійскага гуманітарнага навуковага фонду па мастацтвазнаўстве (Масква, 2014), членам Беларускага саюза літаратурна-мастацкіх крытыкаў (1998), лаўрэатам прэміі Беларускага саюза літаратурна-мастацкіх крытыкаў (1999), Вера Паўлаўна ўзнагароджана ордэнам Святой Прападобнай Еўфрасініі Полацкай (2000), ганаровымі граматамі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрства беларускай і сусветнай мастацкай культуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

13 верасня 2021 года пайшла з жыцця доктар мастацтвазнаўства, прафесар Вера Паўлаўна Пракапцова. Навуковае і творчае жыццё яе на працягу больш чым сарака гадоў было цесна звязана з кафедрой беларускай і сусветнай мастацкай культуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Дачка народнага мастака Беларусі Паўла Васільевіча Масленікава, яна выхоўвалася ў творчым асяроддзі мастакоў, музыкаў, прадстаўнікоў тэатральнага мастацтва. Вера Паўлаўна пражыла яркае і годнае жыццё, была сапраўдным інтэлігентам, чалавекам бліскучага інтэлекту і велізарнай эрудыцыі. Аўтар унікальных прац па мастацтвазнаўстве, яна шмат зрабіла для беларускай гуманітарыстыкі.

За доўгія гады сваёй навуковай працы і педагагічнай дзейнасці яна выхавала не адну плеяду беларускіх вучоных-мастацтвазнаўцаў. Яна падрыхтавала трох дактароў і дваццаць два кандыдаты мастацтвазнаўства, у ліку якіх ёсць і грамадзяне Кітая.

Вера Паўлаўна з'яўлялася ганаровым прафесарам Дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта Чжэньчэ-

Вера Паўлаўна была яркім, таленавітым, рознабакова адораным і верным сваім прынцыпам чалавекам, сапраўдным патрыётам, які заўсёды апекаваўся інтарэсамі справы. Яна шчодро перадавала свае веды моладзі, была дасведчаным і мудрым настаўнікам. Вера Паўлаўна была энтузіястам беларускай навукі, праклала дарогу новай навуковай школе кампаратэўнага мастацтвазнаўства.

Для нацыянальнай навукі яе сыход з жыцця — гэта незаменная страта.

Выказваем глыбокія спачуванні родным і блізкім, калегам і супрацоўнікам. Светлая памяць аб гэтым выдатным чалавеку назаўсёды захаваецца ў сэрцах тых, хто яе ведаў, любіў і паважаў.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Калектыў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні генеральнаму дырэктару музея, старшынё Беларускай канфедэрацыі творчых саюзаў Пракапцову Уладзіміру Іванавічу і яго сям'і ў сувязі з напакаткушым іх горам — смерцю жонкі і маці Веры Паўлаўны Пракапцовой, доктара мастацтвазнаўства, прафесара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Магілёўскі абласны выканаўчы камітэт, культурная грамадскасць Магілёўшчыны прыносіць шчырыя спачуванні генеральнаму дырэктару Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзіміру Іванавічу Пракапцову, родным і блізкім Веры Паўлаўны Пракапцовой з прычыны яе скону.

Пайшла з жыцця выдатны беларускі мастацтвазнаўца, прафесар, кіраўнік школы кампаратэўнага мастацтвазнаўства, Вера Паўлаўна з'яўлялася адзіным у рэспубліцы мастацтвазнаўцам, які ўсеаб'ёмна даследаваў гісторыю і тэорыю мастацкай адукацыі, за што была ўзнагароджана мноствам граматаў і медалёў.

Дзякуючы сваёй навуковай выкладчыцкай дзейнасці Вера Паўлаўна Пракапцова выхавала сотні мастацтвазнаўцаў, якія захоўваюць і вывучаюць беларускае нацыянальнае мастацтва.

Светлая памяць аб гэтым таленавітым, добразычлівым і светлым чалавеку захаваецца ў нашых сэрцах, а яе імя — у гісторыі нашай Магілёўшчыны.

Рэспубліканская рада дырэктароў музеяў глыбока спачувае генеральнаму дырэктару Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь В.І. Пракапцову з прычыны смерці жонкі В.П. Пракапцовой.

Белорусский профессиональный союз работников культуры, информатики, спорта и туризма выражает соболезнование генеральному директору Учреждения «Национальный художественный музей Республики Беларусь» Прокопцову Владимиру Ивановичу в связи с постигшим его большим горем — смертью супруги.

Калектыў Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка выказвае глыбокае спачуванне генеральнаму дырэктару Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзіміру Іванавічу Пракапцову ў сувязі са стратай самага блізкага, самага роднага чалавека і вернай спадарожніцы жыцця, жонкі Веры Паўлаўны Пракапцовой. Сыход Веры Паўлаўны — гэта вялікая страта для яе родных, для культурнай супольнасці і для ўсёй краіны.

Калектыў Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя П.В. Масленікава ад усёй душы спачувае генеральнаму дырэктару Нацыянальнага мастацкага музея Уладзіміру Іванавічу Пракапцову, родным і блізкім Веры Паўлаўны Пракапцовой, якая пайшла з жыцця. Смуткуем і падыляем разам з вамі боль страты выдатнага чалавека і цудоўнага, аддаднага сваёй справе педагога, прафесара, вядомага беларускага мастацтвазнаўца. Праца па захаванні найвялікшай сладчыні стала справай усяго яе жыцця. У нашай памяці яна застаецца жыццярадасным, мудрым, высокадухоўным чалавекам, а супрацоўніцтва з ёй захавае назаўжды гісторыю нашага музея.

Вызначэнне адзінай Беларусі

Рыжскі мір і лёс беларускага народа

Як вядома, амаль два дзесяцігоддзі беларускі народ быў раздзелены па ўмовах Рыжскага міру. Невядома, як магла скласціся гісторыя Беларусі і ці існавала б наша краіна ўвогуле, калі б 17 верасня Чырвоная армія не далучыла заходнюю яе частку да БССР. Гэтымі пытаннямі задаюцца сучасныя гісторыкі, і плёнам іх нераўнадушнай працы сталі кнігі: “Польша — Беларусь. 1921–1953: зборнік дакументаў і матэрыялаў” і “Рижскі мир в судьбе белорусского народа: 1921–1953 гг. В 2-х книгах”. Выдадзены гэтыя навукова-публіцыстычныя работы накладам па 1000 асобнікаў. А 13 верасня адбылася прэзентацыя дадзеных кніг з удзелам Сяргея Пешына, дырэктара выдавецтва “Беларусь”, Вячаслава Даніловіча, рэктара Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, Сяргея Трэціяка, загадчыка аддзела навішай гісторыі Беларусі Нацыянальнай акадэміі навук, Волгі Бароўскай, кандыдата гістарычных навук, дацэнта, старшага навуковага супрацоўніка Цэнтра ўсеагульнай гісторыі, міжнародных адносін і геапалітыкі Інстытута гісторыі НАН.

Павел САЛАЎЕЎ /
Фота аўтара

Памеркаванні Сяргея Пешына, дырэктара выдавецтва “Беларусь”, кнігі бабачылі свет не толькі з нагоды 100-годдзя заключэння Рыжскага міру і не толькі таму, што ў краіне будучы святкаваць Год народнага адзінства, але і з прычыны, што беларуская грамадскасць паспела да таго, каб зірнуць на праблему раз’яднання нашага народа з 1921 па 1939 гады, не баючыся, урэшце, нікога пакрыўдзіць. Для стварэння прэзентуемых кніг на дадзеную тэму былі выкарыстаны матэрыялы з першакрыніц: Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь і Цэнтральнага архіва КДБ РБ, фонду “Гістарычная па-

мяць” (Масква). Задача была зрабіць кнігу для чытачоў даступнай і прапанаваць зірнуць на азначаную праблему ў цэлым.

Рэктар Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь Вячаслаў Даніловіч падкрэсліў, што згодна з Рыжскім мірным дагаворам Польшча стала міжнацыянальнай краінай, значная частка якой, 36%, складалася з так званых нацыянальных меншасцей. Але ж заходнія беларусы ніколі не былі на сваёй зямлі

нацыянальнай меншасцю. Пра тое можна было казаць толькі ў адносінах да ўласна ўсёй Польшчы. Тым не менш “на крэсах усходніх, як казалі за польскім часам, здзяйснялася паліты-

“ Заходнія беларусы за польскім часам ніколі не былі на сваёй зямлі нацыянальнай меншасцю. Тым не менш “на крэсах усходніх” здзяйснялася палітыка асіміляцыі і паланізацыі, а ў коле польскіх эліт валадарыла канцэпцыя таго, што беларусы і ўкраінцы не паўнаважныя народы

ка асіміляцыі і паланізацыі, а ў коле польскіх эліт валадарыла канцэпцыя таго, што беларусы і ўкраінцы не паўнаважныя на-

роды. Дакументальнымі доказа-мі паказваецца справядлівасць уз’яднання Беларусі. Што тычыцца пакта Молатава — Рыбентропа, то дакументы дазваляюць казаць, што ён быў заключаны з прычыны немагчымасці дамовіцца пра калектыўную бяспеку ў Еўропе з аднаго боку Савецкім Саюзам, з іншага — Англіяй і Францыяй.

Сяргей Трэціяк асабіста прыкладаў руку да стварэння кнігі і выказаў думку, што дадзеныя навукова-публіцыстычныя работы, на жаль, не былі надрукаваны раней. Магчыма, іх з’яўленне зараз дапаможа не рабіць ілжывых высноў, што Германія была абаронцай інтарэсаў Еўропы ад СССР. З іншага боку, Польшча яшчэ да пачатку Другой сусветнай вайны прымала ўдзел у частковай акупацыі Чэхаславакіі (была акупавана Цешынская вобласць). Гэта сведчыць пра тое, што Польшча тых часоў не вельмі адпавядала краіне з устойлівай дэмакратыяй і вырашала перш за ўсё свае карысныя памкненні, грунтаваныя на ўласнай выгадзе. Таму тое, што СССР не ўступіла ў 1939 годзе ў баювыя дзеянні з Германіяй, можна назваць напружаным назіраннем і спробай асэнсаваць няпросты падзеі ў міжваенны перыяд.

Пра ўсё гэта можна прачытаць у прэзентаваных кнігах. Яны ўжо паявіліся ў кнігарнях і, несумненна, паявіцца і ў бібліятэках краіны. Кнігі разлічаны на ўсіх, хто цікавіцца гісторыяй Беларусі азначанага часу, і будуць зразумелыя як дарослым людзям, так і школьнікам.

Павел САЛАЎЕЎ

Наступальныя аперацыі з мэтай адцягнення палякаў былі праведзены ў маі і ліпені 1920 года 16 арміяй Заходняга фронту. Першая з іх была няўдалая, другая ж дазволіла вызваліць Бярэзіншчыну. За год акупацыі ў Ігуменскім (Чэрвеньскім) паўвостраве, куды адносілася і мястэчка Беразіно, ахвярамі сталі больш за 16 тысяч чалавек.

Застаўся ў гісторыі вёска Пагост факт гвалтавання дзяўчат і маладых кабет палякамі, пра што сцвярджалася нататка ў газеце “Савецкая Беларусь” за 3 чэрвеня 1920 года. Адступаючы, інтэрвенты палілі вёскі і не выпускалі сем’і з хат. Як напісана ў “Звяздзе”, спалены былі амаль дашчэнту вёскі Кукарава, Казлоў Бераг, Букавічы і Пагост за спачуванне савецкай уладзе.

Захаваліся і некаторыя звесткі пра герояў вызвалення Бярэзіншчыны. Вось нехта Гладышаў, разведчык палкавой каманды, як

На бой з ворагам у Марціянаўцы выйшаў мясцовы люд

Многа войнаў прайшло праз нашу шматпакетную зямлю. Абедзве Сусветныя наўпрост перарэзалі краіну акапімі, знішчаючы людзей і гаспадарку. Але ёсць у гісторыі яшчэ канфлікт, якому надаецца крыху менш увагі. Гэта польская інтэрвенцыя, што раздзяліла беларускі народ на дзве дзяржавы. З 1921 па 1939 доўжылася акупацыя палякамі заходняй часткі нашай краіны. Адкрываючы для сябе тагачасныя падзеі, я звярнуўся да краязнаўчых архіваў майго роднага горада Беразіно. І высветліў, што 11 жніўня 1919 года палякі перайшлі за левы бераг ракі Беразіны, заняўшы палову раёна, і да канца лета гэтага года захапілі большую частку Беларусі. А значыць, факты пра падзеі інтэрвенцыі на маёй малой радзіме маюцца, і распавесці ёсць пра што.

назвае яго газета “Звязда”, будучы паранены куляй у вобласць правага вока, не толькі не выбыў са строю, але і натхніў таварышаў на наступленне. У выніку чаго ён атрымаў ордэн Чырвонага сцяга. А ў студзені 1920 года Рыгор Шпак з групай у 75 чыр-

вонаармейцаў прабраліся ў штаб ворага у мястэчку Беразіно, захапіўшы каштоўныя дакументы і два кулямёты. А вось таварыш Таршылаў, былы афіцэр царскай арміі, у ходзе першага наступлення на ўмацаванні палякаў разам са сваімі салдатамі адным ударам

вышыб палякаў з вёскі Марціянаўка, захапіўшы агнявую батарэю, кулямёт і абоз. Але ў тым баі яго забіла.

Дарэчы, пра бой у Марціянаўцы распавядае манаграфія “Беларусія ў барацьбе супраць польскіх захопнікаў 1919–1920 гг”. Рэгулярна інтэрвенты заяжджалі ў вёску Марціянаўка і патрабавалі каштоўныя прадукты харчавання і фураж. Калі іх не было, дзейнічалі самі, забіраючы да таго ж і адзенне і нават ткацкія станкі, каб вымяняць гэта на гарэлку.

Трываць такое становішча вясцоўцам было цяжка. Сходы палякі забаранілі. Але настаўнік з суседняй Падвалоўкі прыносіў антызахопніцкія кнігі і брашурны, якія ўнушалі мясцовым смеласць. Некаторыя жыхары Марціянаўкі вырашылі стаць падпольшчыкамі, раздабываючы зброю.

Падчас майскага наступлення Чырвонай арміі, вёска Марціянаўка з’яўлялася апорным пунктам палякаў. Тут усталывалі чатыры гарматы, а на дахах дамоў змясяцілі кулямёты. Калі Чырвоная армія падыходзіла да вёскі і завяраваў бой, трое падпольшчыкаў у складзе таварышаў Якімовіча і Раткевіча абстралялі разведку палякаў каля шляху на Ігумен (Чэрвень). Інтэрвенты падумалі, што дарогу ім перакрыў цэлы полк. Таму пачалі адступаць па нывыгадным маршруце. Убачыўшы гэта, астатнія падпольшчыкі ў вёсцы таксама ўзяліся “выпраўляць” іх са зброяй. У выніку бою байцы Чырвонай арміі захапілі гарматы і кулямёты, а таксама каля сотні палякаў палоннымі.

Гэта маленькі расповед пра мужнасць беларусаў канкрэтнай мястэчкі ў барацьбе за свой лёс. Нашы прашчурны заўсёды імкнуліся жыць у супакоі, дабрабыце і сяброўстве з усімі сваімі суседзямі. А на войны любога кшталту мы заўсёды мелі чым адказаць.

Помнік "Тры крыжы" ля Арабаўшчыны.

Адзін з найлепшых заходнебеларускіх літаратараў міжваеннага перыяду, будучы народны паэт Беларусі Максім Танк, крытыкуючы палітыку польскіх уладаў на "крэсах усходніх", зазначаў у адным са сваіх праграмных вершаў: "У нас магучы ўздэм будаўніцтва касцёлаў, шыбеніц, астрагаў". Але ж узводзіліся за польскай уладай у Заходняй Беларусі не толькі пералічаныя пазам аб'екты. Якія будынкі і помнікі ў заходніх рэгіёнах краіны сёння нагадваюць аб міжваенным перыядзе ў жыцці гэтых тэрыторый і аб падзеях, якія разгортваліся тут у тыя часы?

Антон РУДАК / Фота аўтара

МЕЖЫ І ШЛЯХІ

Мяжа, якая расскла на дзве паловы нашу краіну паводле Рыжскай мірнай дамовы 1921 года, пакінула неспадрэчны след у архітэктуры памежных раёнаў Заходняй Беларусі. Тут актыўна будавалася інфраструктура для так званана Корпусу аховы памежжа (КАП), структуры, якая была створаная ў 1924 годзе і мусіла адказваць за догляд дзяржаўнай граніцы. Заставы і казармы КАП захаваліся ў Давыд-Гарадку, Клецку, Снове, Стоўбцах. Цяпер гэтыя будынкі выкарыстоўваюцца па-рознаму — часам як адміністрацыйныя, часам для гаспадарчых мэт, а дзесый, як у Клецку, у іх дагэтуль жывуць людзі. Як жылыя сёння выкарыстоўваюцца і будынкі колішняга польскага вайсковага гарнізона ў Маладзечне, у раёне Гелянова.

Акрамя архітэктурных помнікаў, сляды міжваеннага часу можна знайсці таксама на дарогах Заходняй Беларусі: тут дзе-нідзе, асабліва на Палессі, у Брэскай вобласці, захавалася плітка-грылінка, якой брукваліся шляхі ў тыя часы. Дарогі, выбрукаваныя гэтымі шасцікутнымі пласцінкамі, вырабленымі з базальту ды бетону і названымі па імені інжынера Уладзіслава Трылінскага, можна сустрэць, напрыклад, на шляху Кобрыв — Пінск, дзе збіраюцца пакрыты імі пяцікіламетровы ўчастак. На ўскраіне Пінска захавалася і манумент з базальту ў стылі функцыяналізму, узведзены

ў 1938 годзе і прысвечаны заканчэнню будаўніцтва гэтай дарогі.

СПАДЧЫНА ВЯЛІКАЙ ВАЙНЫ

Пакінулі свой след міжваенныя гады і ў абарончым будаўніцтве Заходняй Беларусі. Як савецкія, так і польскія ўлады рыхтаваліся да вайны адно з адным. Калі кіраўніцтва СССР у 1930-х занялося стварэннем у Беларусі новых умацаваных раёнаў, пазней вядомых як частка "Лініі Сталіна", то польскія ўлады занепакоіліся мадэрнізацыяй існаваўшых у Заходняй Беларусі нямецкіх умацаванняў, якія засталіся тут з часоў Першай сусветнай вайны. Рэч у тым, што фронт у 1915 годзе прайшоў прыкладна па тых самых мясцінах, дзе пазней, у 1921-м, пралягла мяжа між Польшчай і СССР паводле Рыжскай мірнай дамовы.

Нямецкія ўмацаванні часоў Першай сусветнай можна сустрэць ад Браслаўскіх азёраў да заходняга Палесся, але міжваенныя польскія ўлады паспелі заняцца рэканструкцыяй толькі аднаго ўчастку гэтай лініі. Яны аднавілі старыя нямецкія і збудавалі новыя ўласныя доты каля Баранавічаў, стварыўшы там так званыя групу "Крэпасць" і апорны раён "Дарава" ў Ляхавіцкім раёне, якія разам налічвалі некалькі дзясяткаў жалезабетонных кулямётных дотаў. Група "Крэпасць", якая была створаная для вёскі Арабаўшчына пад Барана-

вічамі, налічвала некалькі ўмацаваных пунктаў, злучаных падземнымі хадамі. У верасні 1939 года гэтыя ўмацаванні так і не здолелі выканаць свае функцыі, бо іх гарнізоны былі пераведзены на заходнюю мяжу Польшчы ў сувязі з нападам нашыскай Германіі. Савецкія войскі занялі польскую абарончую лінію пад Баранавічамі без бою.

ПОШУК СТЫЛЮ

Будаваліся ў міжваенныя гады ў Заходняй Беларусі і

архітэктары. Так, Лявон Вітан-Дубейкаўскі, які нарадзіўся ў 1869 годзе на Мсціслаўшчыне, скончыў у Варшаве школу будаўнічых рамёстваў і ўжо напрыканцы XIX стагоддзя займаўся аднаўленнем храмаў у Мсціславе, Магілёве, Оршы, Крычаве, Чачэрску, Свіслачы і Смалянах, а ў 1897 годзе заснаваў уласнае інжынернае таварыства.

У міжваенныя гады Вітан-Дубейкаўскі зрабіўся актыўным удзельнікам на-

Агулам жа на тэрыторыях Заходняй Беларусі, якія ўваходзілі ў міжваенныя гады ў склад польскай дзяржавы, засталася багата пахававанняў салдат польскага войска, якія загінулі падчас савецка-польскай вайны 1919 — 1920 гадоў — такіх брацкіх магіл налічваецца больш за шэсць дзясяткаў. Сёння гэтыя магілы, якія зазвычай размяшчаюцца на могілках альбо ля касцёлаў, клапатліва аберагаюцца, як і любыя воінскія пахававанні розных часоў, якіх нямала

цыяй руін замкаў у Крэве і Наваградку, што дазволіла гэтым велічным помнікам зберагчыся да нашых дзён, дачакацца новых захадаў па іх зберажэнні і аднаўленні. Напрыклад, у Крэве ля замкавай вежы польскімі рэстаўратарамі ў 1920-я гады быў узведзены большыя масіўныя контрафорсы — падпорная сценка, якая ўмацоўвае мур. Пры сучасных рэстаўрацыйных работах гэты элемент быў захаваны як частка шматвекавой гісторыі помніка.

Сляды іншай эпохі на захадзе краіны

Функцыяналісцкі будынак у Брэсце.

Драўляная міжваенная забудова ў Гродне.

Дот групы "Дарава" ў Ляхавіцкім раёне.

Колішнія польскія казармы ў Клецку — тут і сёння жывуць людзі.

адміністрацыйныя будынкі, і звычайнае жылло. Жылля раёны сядзібнай забудовы, так званыя калоніі, прызначаныя для рассялення польскага чынавенства, часта будаваліся ў так званым закапанскім стылі, для якога былі адпаведныя характэрныя рысы традыцыйнай польскай архітэктуры. Такія кварталы захаваліся ў Браславе, Брэсце, Валожыне, Глыбокім, Гродне (знакаміты раён Новы свет), Наваградку, Нясвіжы, Пружанах, Слоніме.

У многіх гарадах Заходняй Беларусі ў 1930-я гады ўзводзіліся будынкі ў стылі функцыяналізму, які па ўсходні бок Рыжскай мяжы ў той час звычайна называць канструктывізмам. На адрозненне ад усходняй Беларусі, тут такія будынкі бывалі не толькі мураванымі, але і драўлянымі. Асабліва багата помнікаў функцыяналізму збераглося ў Брэсце.

ТУТЭЙШЫ ТАЛЕНТ

Жылі і стваралі ў Заходняй Беларусі і мясцовыя

цыянальнага руху, распрацаваў, між іншым, праект будынка Будслаўскай беларускай гімназіі, які так і не быў рэалізаваны праз закрыццё гэтай установы польскімі ўладамі. У 1920-я архітэктар выканаў праекты царквы ў Відзах і драўлянага касцёла ў стылі мадэрн у Дрыўсвятках, а таксама жылга мікрараёна на Антокалі ў Вільні.

БРАЦКІЯ МАГІЛЫ

За часамі знаходжання Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы тут, вядома, з'явіліся і помнікі, якімі польскія ўлады імкнуліся ўшанаваць розныя гістарычныя падзеі. Так, непадалёк ад ужо згаданай Арабаўшчыны і ўмацаванай групы "Крэпасць" знаходзіцца помнік "Тры крыжы", які быў устаўлены ў 1937 годзе польскімі ветэранамі ў гонар Брыгады польскіх стральцоў, што ваявала ў гэтых мясцінах падчас Першай сусветнай вайны ў складзе расійскай арміі.

зсталася на беларускай зямлі. Зрэшты, падобныя брацкія магілы чырвонаармейцаў і камуністычных падпольшчыкаў, што загінулі ў тыя ж гады, зберагліся дзе-нідзе і ва ўсходняй частцы Беларусі, напрыклад на старых гарадскіх могілках у Дзержынску альбо на Вайсковых могілках у самым цэнтры сталіцы.

ПАМ'ЯЦЬ АБ МІНУЛЫМ

Міжваенны перыяд гісторыі пакінуў свае сляды і на магілах цывільных людзей. Так, у Заходняй Беларусі на могілках часам можна натрапіць на пахаванні 1930-х гадоў, аздобленыя сціплым надмагіллямі са строгімі рысамі, уласцівымі для стылю функцыяналізму.

Міжваенны час у гісторыі Заходняй Беларусі адзначаўся таксама спробамі захавання архітэктурнай спадчыны ранейшых стагоддзяў. Так, тагачасныя рэстаўратары паспяхова займаліся кансерва-

СВЕДКІ ЗМЯГАННЯ

Некаторыя будынкі, узведзеныя ў міжваенныя гады, захоўваюць памяць пра дзейнасць падпольных арганізацый Заходняй Беларусі. У Брэсце на вуліцы Будзёзнага, 33, захавалася будынак колішняга вавядскога суда, дзе ў лютым 1927 года адбываўся судовы працэс над членамі Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, вядомы як "Працэс трыццаці аднаго". 7 лістапада 1925 года польская дэфензіва арыштавала на Брэстчыне каля двух соцень членаў КПЗБ, найбольш актыўныя з іх праз два гады былі асуджаныя на тэрміны ад чатырох да шасці год турмы — у іх ліку была і знакамітая падпольшчыца Вера Хуражук. У Гродне будынак колішняга акружнага суда збіраюцца на вуліцы Савецкай, 31. Тут у красавіку 1925 года адбыўся "Працэс сямідзесяці двух", на якім былі асуджаныя ўдзельнікі партызанскага руху, які дзейнічаў у 1922—1923 гадах на Беласточчыне і ў Бела-вежскай пушчы. У чэрвені 1928 года па падазрэнні ў прыналежнасці да КПЗБ тут судзілі яшчэ семдзесят пяць чалавек, а ў лістападзе 1930 года — удзельнікаў мітыngu ў Алексіевых пад Бераставіцай, сярод якіх былі паслы польскага сейму Ігнат Дварчанін і Флягонт Вальцек.

Архітэктурныя помнікі міжваеннага часу ў Заходняй Беларусі захоўваюць памяць аб трагічных і гераічных падзеях, якія разгортваліся ў 1920—1930-я гады. Будынкі, якія перажылі апошнюю вайну на беларускай зямлі, заслугоўваюць на тое, каб быць абароненымі ад руйнавання. Сёння гэтыя адрасы і мясціны могуць зрабіцца апорнымі пунктамі ў стварэнні маршрутаў, прысвечаных гісторыі змягання жыхароў Заходняй Беларусі за свае правы ў складзе міжваеннай польскай дзяржавы.

Міхась Сеўрук, “Жніво”.

Пётра Сергіевіч, “Кастусь Каліноўскі сярод паўстанцаў 1863 года”.

Нашай дзяржавы магло б і не быць. Калі б не 17 верасня...

Гэтая публікацыя — пэўны працяг сумеснага праекта “К” з тэлеканалам “Беларусь 3” да Дня народнага адзінства. У Нацыянальным мастацкім музеі здымаўся адзін з эпизодаў тэлепраекта, дзе ў кадры прысутнічаюць аўтар гэтых радкоў і гід па музейнай экспазіцыі, супрацоўніца музея спадарыня Вольга Архіпава, якая спецыялізуецца на беларускім мастацтве XX–XXI стагоддзяў. Менавіта яе апавед пра гэты супярэчлівы, насычаны драматычнымі падзеямі час натхніў мяне на развагі на тэму “17 верасня 1939 года”.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

У 2019 годзе Беларускі саюз мастакоў планавалі правесці выставу ў гонар 80-годдзя ўз’яднання заходняй і савецкай частак Беларусі. Гэта мусіла быць нашай творчай рэакцыяй на тую акалічнасць, што ў сумную галавіну з дня афіцыйнага пачатку Другой сусветнай вайны пра падзеі 17 верасня спрачаліся ў асноўным Варшава і Масква, а голасу Беларусі, якой усё гэта датычыла самым непасрэдным чынам, чуно, на жаль, не было. Меркавалася, што выстава прадэманструе наша, беларускае бачанне 1939 года.

У той год з пэўных прычын запланаваная выстава не адбылася. Яна прайшла годам пазней, мела назву “Беларусь. Яднанне” і прысвячэнне 81-й галавіне аднаўлення гістарычнай справядлівасці ў дачыненні да беларускага народа. Я быў куратарам тае выставы і праз гэта сутыкнуўся з тым, што людская памяць пра падзеі больш як восьмідзесяцігадовай даўніны і іх афіцыйная трактоўка ў савецкай гістарыяграфіі моцна розніцца. Зрэшты, няма чаму здзіўляцца, бо ўсё ў жыцці мае адначасова светлы і цёмны бок. Слушана сцвярджалася ў шлягерах савецкай пары: “Так уж бывае, так уж выходзіт — хто-то тэрае, хто-то тэрае, а хто-то знаходзіт”. Прычым так яго атрымліваецца што ў побыце, што ў так званай вялікай палітыцы.

Шчыра кажучы, для мяне было нечаканасцю тое, што мастак Гаррадзеншчыны і Берасцейшчыны, якіх я бачыў галоўнымі ўдзельнікамі тае выставы, ад такога гонару карэкта, але рашуча адмаўляліся. А адзін з іх мне патлумачыў, што паводле ўспамінаў іхніх ба-

цькоў многае выглядае не так, як у падручніках гісторыі. Да таго ж у мясцовых мастакоў чудовыя ста-сункі з калегамі ў братняй Польшчы, і таму вельмі не хацелася б вярэдзіць старыя раны. Дарэчы, і раней ад людзей старэйшых, якія памяталі жыццё “за польскім часам” і для якіх Польшча, па трапным выразе пісьменніка Вячаслава Адамчыка, была “чужой бацькаўшчынай”, я чуў, што і Беларусь савецкая з яе калгасным ладам і агрэсіўным атэызмам ім роднай маці не стала.

І тым не менш, і гэта факт, — у 1939 годзе Беларусь набыла ў тэрытарыяльным, дэмаграфічным і культурніцкім сэнсе тую крытычную масу, якая дазволіла ёй выстаяць у віхуры стагоддзя, захаваць тоеснасць, а потым і аднавіць паўнаваартасную дзяржаўнасць. Беларусь стала кавалкам, які так проста не праглынеш.

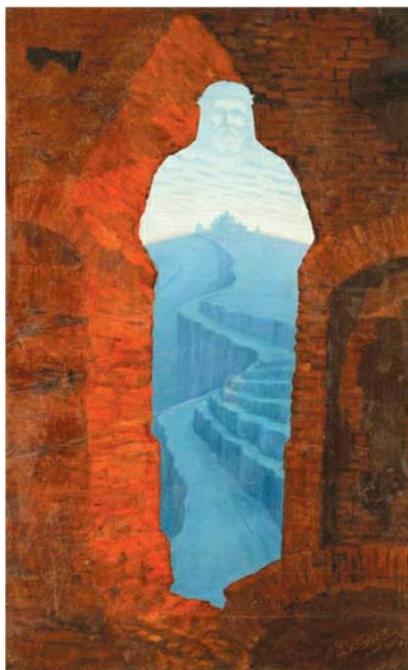
Дарэчы, выстава “Беларусь. Яднанне” адбылася. Мела добры розгалас сярод прафесіяналаў. Але сродкі масавай інфармацыі гэтую падзею цалкам праігнаравалі.

Пра міжваенны перыяд гісторыі заходніх рэгіёнаў нашай краіны шырокая грамада ведае вельмі мала. Не быў гэты перыяд з пэўных прычын у фокусе беларускай грамадскай думкі. Адносна сацыяльнага статусу беларусаў у міжваеннай Польшчы ўсё больш-менш зразумела, эканамічны стан “крэсаў” таксама даволі сур’ёзна асэнсоўваўся, а вось тое, што ўяўлялі з сябе беларускае культура, беларускае мастацтва ў кантэксце “чужой бацькаўшчыны”, ведаюць хіба ў шчыльным коле спецыялістаў. Між тым вядома, што культурнае развіццё і творчы дасягненні не знаходзяцца ў простаі залежнасці ад сацыяльнай структуры і эканамічнага стану. Прыкладам, савецкая Беларусь у

параўнанні з “крэсамі ўсходнімі” Польшчы выглядала прамысловым гігантам, а вось культурніцкі патэнцыял тых “крэсаў” быў не меншы за ўсходнебеларускі. Варта прызнаць, што заход Беларусі ў агульнанацыянальным кантэксце ў культурніцкім сэнсе быў не рэцыпіентам, а акумулятарам ідэй, талентаў, імёнаў.

Рэч у тым, што ў мастацтве міжваеннай Польшчы натуральным чынам адлюстравалася ў спецыфічнай форме ўсё тое, што адбывалася ў еўрапейскім і сусветным мастацтве тае пары. Захоўваў пэўныя традыцыі нацыянальныя рамантызм, шырокі распаўсюд мелі стыль Ар-дэко і мастацтва на мяжы рэалізму і бесперадметнасці. У той час як у Савецкім Саюзе, часткай якога была усходняя Беларусь, недзе з другой паловы 20-х гадоў у культурніцкай палітыцы распачаўся працэс, аналагічны калектывізацыі сельскай гаспадаркі — мастакоў з тэрыторыі адносна свабоднай творчасці пачалі выціскаць у “калга” пад назвай “сацыялістычны рэалізм”.

Вось так і сустрэліся ў 1939 годзе пад адным, беларускім, дахам дзве культурніцкія сістэмы. Адна — з еўрапейскага памежжа, другая ж — падпарадкаваная брутальнай ідэалогіі. Потым — непазбежны ўзаемаўплыў, і ўжо ў пасляваенны час склалася тая беларуская мастацкая школа,

Язеп Драздовіч, «Прарок».

якую мы лічым складнікам сваёй нацыянальнай тоеснасці. Нечаканай ілюстрацыяй да гэтага складніка можа быць творчасць нашага генія Аляксандра Кішчанкі. Мастак вучыўся ва Украіне, у Львоўскім мастацкім інстытуце. Да вайны Львоў — “крэсы”, а сама гэта творчая ВДУ была філіяй Варшаўскай мастацкай акадэміі. Кішчанка, калі вучыўся, заспеў яшчэ выкладчыкаў даваеннай пары. І праз іх ён атрымаў той досвед еўрапейскай культуры, да ўсведамлення якога ў Беларусі рэальна даспелі толькі недзе на мяжы 80-х. Так што, не было б 1939 года, маглі б і не мець мы сёння “Габелен стагоддзя”.

Сама каларытная постаць беларускага мастацтва XX стагоддзя — Язеп Драздовіч — наўрад ці магла б паўстаць і развіцца ў Савецкай Беларусі. Для яе стагнаўлення быў патрэбны менавіта той, штучна законсерваваны, мес-тачковы лад жыцця заходняй Бе-

ларусі, дзе больш-менш мірна суіснавалі мовы і рэлігіі, шанаваліся асабістыя погляды творцы. Зноў нагадаю: мастацтва не з’яўляецца простым люстэркам сацыяльнай рэчаіснасці.

На маю думку, не зусім ўлічваўся ў “сацыялістычны рэалізм” і Міхась Сеўрук, які, маючы магчымасць стала атабарыцца ў Мінску, да скону не пакідаў хай і правіцыйны, але адухоўлены даўняй гісторыяй Нясвіж.

Па-рознаму склаліся ў савецкай Беларусі жыццё і творчасць заходнебеларускіх мастакоў, але іх уплыў на фармаванне агульнанацыянальнай мастацкай школы сумневу не падлягае. Асабліва гэта стала відавочным, калі ў нашым мастацтве сввердзіўся напрамак, які меў гунтама этнаграфію і дакастрычніцкую гісторыю. Менавіта ў спадчыне заходнебеларускіх мастакоў творцы 70-х шукалі і знаходзілі беларускую тоеснасць.

Сама ж дата 17 верасня 1939 года не пакінула значнага следу ў беларускім мастацтве. Планавалі паставіць манумент. Прычым не столькі ў гонар уз’яднання беларускага народу, як дзесяці славы Чырвонай Арміі, што перайшла ў той дзень савецка-польскую граніцу. Не паспелі. З’явіліся некалькі карцін, на якіх падзеі былі прадстаўлены, як правіла, у ідэалізаванай версіі. А потым была Вялікая Айчынная вайна, якая маштабам пакут і трыумфам перамогі заславіла падзеі верасня 1939 года.

На ролю мастацкага твора, набліжанага да гістарычнага дакумента, можа прэтэндаваць хіба што карціна сведкі тых падзей Монаса Манасзона “Сустрэча савецкіх танкістаў у Заходняй Беларусі”, напісаная ў 1940 годзе. Прынамсі, тыпажы і побытавыя дэталі перададзены даволі пераканаўча.

Пасля вайны Польшча трапіла пад савецкі ўплыў, і нагадаць саюзніку пра тое, што з ім у нядаўнім часе меліся канфлікты, вырашаць якія даводзілася зброй, было неяк некарэктна. Таму і ў Беларусі памяць пра 17 верасня ды і ўвогуле пра “польскі час” была не тое каб пад забаронаю, але і вярэдзіць мінулае не рэкамэндавалася. Занатаваная памяць уз’яднання была толькі ў назвах некалькіх вуліц гарадоў на захадзе рэспублікі.

І яшчэ. У 1957 годзе жывапісец Віталь Цвірка напісаў палатно, прысвечанае рыбакам возера Нарач — вольным людзям, якіх польская ўлада паспрабавала ператварыць у прыгонных сялян. Арганізаванасць і рашучасць рыбакоў, іх гатоўнасць давесці пратэст да стадыі збройнага супраціву прымусіла ўладу пайсці, як прынята казаць, на папятную. Каштоўнасць палатна не толькі ў гістарычнай дакладнасці вобразаў і эмацыянальнага ладу, якім вершы, але і ў цудоўных мастацкіх якасцях. Гэты жывапіс высокага класу.

Што тычыцца саміх падзей 1939 года, то сёння мы на іх глядзім з вышыні нашага дзяржаўнага суверэнітэту, якога магло б не быць, каб не 17 верасня. І гэта самы галоўны гістарычны вынік, які ёсць у беларусаў. Яго трэба памятаць і шанаваць. Зрэшты, хай усход і захад для нашай зямлі застаюцца чыста геаграфічнымі паняццямі. Беларусь адзіная і непадзельная ў сваіх дзяржаўных межах і духоўнай прасторы

Саксафон, матацыкл, танга — і дырыжорская палачка

Днямі заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, вядомы дырыжор **Анатоль ЛАПУНОВ**, які паспеў папрацаваць ва ўсіх вядучых аркестрах нашай краіны, адзначае свой 81-ы дзень народзінаў. Святкаванне леташняга юбілею слаўтага майстра, адкладзенае з-за пандэміі, працягваецца. 16 кастрычніка маэстра ўстане за дырыжорскі пульт Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, якому аддаў роўна палову свайго жыцця: пад кіраўніцтвам А.Лапунова пройдзе “Лятучая мыш” І.Штрауса. Са згадкі будучай падзеі і пачалася наша размова.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— “Лятучая мыш”, — гаворыць Анатоль Максімавіч, — спектакль, які павінен несці дзівосны зарад жыццьялюбства, аптымізму. Ён павінен быць феерверкам, тым шампанскім, што лёцша на балі ў князя Арлоўскага. Нездарма ўверцюра да гэтай апэраты часцяком выконваецца ў сімфанічных канцэртах. А якія там характары! Тая ж Адэль цягам усяго адной арыў ў трэцяй дзеі стварае тры розныя вобразы, тым самым ператвараючыся з пакаёўкі ў сапраўдную актрысу. Дый сцена хлусні з першай дзеі чаго варта! У гэтай апэраце безліч вельмі тонкіх псіхалагічных адценняў, што перадаюцца найперш музычай Штрауса і патрабуюць асэнсаваных спеваў.

— Цалкам згодная, але асабіста я з вашага шматгадовага рэпертуару ў нашым Музычным тэатры абрала б “Гора ад розуму”. Не з-за музыкі Алега Фельзера, а з-за пастаноўкі Рамана Вікцока. Як вам удалося заманіць такога зналага рэжысёра ў наш тэатр?

— Я заўжды шукаў маладых таленавітых рэжысёраў, кампазітараў, цікавіўся іх творчымі працамі. Таму ў нашым тэатры ў 1970—80-я з’явіліся спектаклі паводле Максіма Дунаеўскага, Аляксандра Журбіна, Віктара Лебедзева. Так і з Вікцоком. Некаж быў я па справах у Маскве, і мне паралілі зайдзі ў тэатр на Ленінскіх гарах. Спектакль быў студэнцкі, цяпер нават не згадаю, які менавіта, але пастаноўка была незвычайнай — і я запомніў рэжысёра, узяў ягоны тэлефон. Дарэчы, Раман Вікцок на той час ужо многа чаго паставіў у Львове, Вільнюсе, іншых гарадах, нават у МХАТ. Праз нейкі час я атрымаў матэрыял музычнай камедыі паводле Грыбаедава — гэта ж сапраўдны рок-опера! Некалькім рэжысёрам прапаноўваў зрабіць эксплікацыю, і ўсе яны адразу ўяўлялі дзед з калонамі, шпосцікі дастаюць традыцыйнае, нават збітае, што ніяк не адпавядала музыцы. Тады я патэлефанаваў Вікцоку, ды той адмовіўся: “Я з музычным спектаклямі ніколі не працаваў”. Так справа і застапарылася. А праз два месяцы ён сам мне пазваніў: ёсць рашэнне! Гэта была тая нашумелая ідэя з інваліднымі вазамі, куды ён пасадзіў усіх прадстаўнікоў Фамусаўскай супольнасці, тым самым падкрэсліўшы іх духоўную нечак. А як Вікцок працаваў з артыстамі! Памятаю, гаварыў аднаму з іх, Мікалаю Адамовічу: “Нічога не рабі, грай сябе самога”, — і атрымаў непладобны Скалазуб. Дый Рыгор Харык, які прыйшоў у тэатр з аматарскага гуртка, стаў акцёр

рам менавіта пасля Чашкага. Але той спектакль атрымаў неадзначную рэакцыю. У маскоўскай газеце “Советская культура” выйшла разгромная рэцэнзія “Фамусаў танцуе танга”. Ды яны толькі падагрэла цікавасць да спектакля за межамі Беларусі, выступіла своеасаблівай рэкламай — і Данатас Банініні прывёз з Панявежыса, дзе ён тады кіраваў тэатрам, ажно два аўтобусы жадаючых паглядзець гэтае відовішча. А праз год усё ў той жа газеце ўсесаюзнага значэння з’явіўся новы артыкул — “А Фамусаў усё яшчэ танцуе...”, і кіраўніцтва павінна было прымаць меры: спектакль, які гэтак сапсаваў вядомую літаратурную класіку, знізіў з рэпертуару. Касцюмы ж, вырабленыя мастачкай Ірынай Чарадніковай, аказаліся настолькі дэталёвымі, што іх закупілі кіношнікі.

— Як увогле вы ў Музычным тэатры апынуліся? Вы ж яшчэ ў часы вучобы ў асістэнтуру-стажыроўні пачалі працаваць у оперным.

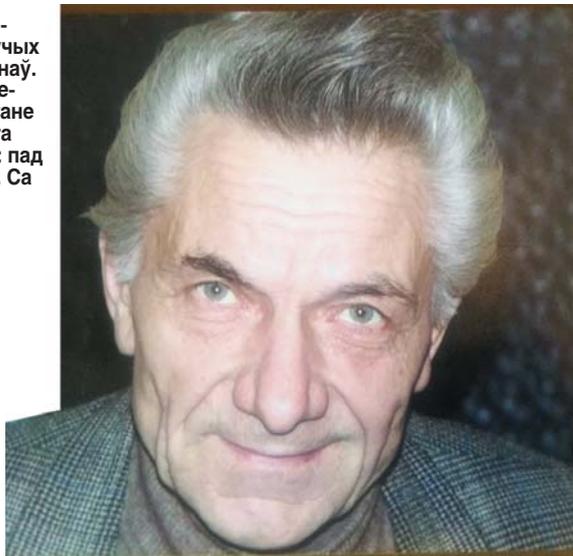
— Так. У Вялікім тэатры і дагэтуль ідзе балет “Стварэнне свету” ў май рэдакцыі, дзе з трох актаў я зрабіў два. Але ў Музычным ставілі апэрату Баснера “Патрабуецца геранія”. І Наталія Гайда, якая ведала мяне па оперных спектаклях, дзе спяваў ейны муж, папраціла дапамагчы. Я не хацеў цалкам пераходзіць у Музкамедыю, як называлі тады гэты тэатр. Але мяне выклікалі ў ЦК і сказалі: не злуйжывайце даверам, які вам аказалі, а іначай мы вас звольнім з опернага, вы ж там лічыцеся звыш штату.

— А як вы ў музыку прыйшлі? Пэўна, таксама хтосьці дапамагчы паклікаў? Ці сярод сваякоў музыканты былі?

— У музычнай школе я не вучыўся, акардэон засвоіў самастойна, у пятым класе вывучыў ноты. Бацька да вайны скончыў знакамітую Гнесінку (цяпер гэта Расійская акадэмія музыкі імя Гнесіных) — па баяне. Пасля вайны некаторы час выкладаў у Гомельскім музычным вучылішчы, сярод яго выпускнікоў быў нават вядомы кампазітар Аляксандр Дамарацкі. Але бацькавы дыплом і іншыя дакументы былі страчаны, і пасля заканчэння курсаў ён працаваў бухгалтарам у калгасе.

— Чаму бацька вас не вучыў? Акардэон, як я разумею, быў трафейным?

— Так, акардэон ад італьянскага салдата. Ён быў раскватраваны ў Гомелі і пакінуў яго нам. А чаму бацька не вучыў, не ведаю. Я ніколі ў яго пра гэта не запытаў, усё рабіў самастойна. На фартэпіяна граў гамы — двума палцамі: ставіў іх на клавіатуру бокам і бег імі, бы ножкамі, верх і ўніз. Тым не менш

ступіў у музычнае вучылішча: спыраў ім на акардэон “Чардаш” Монці. Гэту музыку я ў фільме пацую, схадзіў на гэтую кінастужку другі раз — і граў па памяці. Але класа акардэона тады не было, таму я вучыўся на баяне. Паступіў у кансерваторыю, дзе было 27 чалавек на тры месцы. І па курсу абавязковага дырыжывання патрапіў да легендарнага Іллі Гітара. А на другім курсе прадаў баян, што тата падарыў, і прыдбаў матацыкл. Бо на той час я ўжо захапіўся джазам. Уладзімір Скараходаў, цыперанскі прафесар Акадэміі музыкі, на той час быў, як і я, студэнтам. Але вёў музычны гурток у архітэктурна-будуўнічым тэхнікуме і склаў там джазавы ансамбль. Неяк прыйшоў у інтэрнат саксафон — і усё, я самастойна навучыўся граць на ім таксама. Быў у нас і свой джазавы

Калі артыст хоць па-сапраўднаму выконваць тую музыку, у якую ён верыць, у яго калектыве павінны быць тыя, хто падзяляе творчыя, мастацкія погляды ўдзельнікаў, прапанаваны канцэпт.

калектыў: мы ў кансерваторыі на танцах гралі. Вялянчэліст Юрый Цырук, які пазней узначальваў Мінскі камерны аркестр, граў на раялі. Слава Іванов — на кантрабасе, Гена Купрыянаў — на ўдарных, Радзік Шакараў — на трубе, а я на саксе. У Мінск на гастролі прыехаў аркестр Лундстрэма, і мы прыйшлі да іх на рэпетыцыю. Пазнаёміліся з Георгіем Гарянянам, Мікалаем Капусціным, іншымі музыкантамі. Дамовіліся на джэм-сэйшн. І калі разам імправізавалі, нас пацую Алег Лундстрэм, стаў запрашаць у свой калектыў. Я тады ўжо і аркестроўкі рабіў, і біг-бэнды кіраваў — на камвольным камбінаце, у Палацы прафсаюзаў — дый на саксафоне добра граў.

— Джаз па тых часах ужо не забараняўся, але ж і асабліва не вітаўся. Вы таму з ім вырашылі звязваць?

— Не, проста адчуў прагу да класікі. Пасля службы ў арміі працаваў па спецыяльнасці — баяністам у Дзяржаўным ансамблі танца Беларусі. Калектыў удзельнічаў ва ўсіх урадавых канцэртах, дзе часцяком дырыжываваў Віталь Катаеў. Я разумеў тую глыбокую бездань паміж яго дырыжорскім майстэрствам і маім умнемнем у гэтай галіне. Год рыхтаваўся да паступлення ў кансерваторыю — ужо не па класе баяна, а на оперна-сімфанічнае дырыжыванне. І патрапіў у клас да Катаева. Як былі выхаванец Іллі Мусіна, ён даў мне добрую мануальную тэхніку: адчуванне плоскасці, на якую падаюць рукі, практыкаванні з пушкай запалак, малярным пэндзлем. На першым заліку я дырыжываваў “Салодкай мрояй” Чайкоўскага і адразу атрымаў прапанову пра-

СССР мяне прызначылі стажорам у Святланава, які кіраваў Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам усёй савецкай краіны. Але ў Яўгена Фёдаравіча былі тады праблемы са здароўем, яго па тры месяцы не бачылі ў калектыве, і мне прапанавалі стаць другім дырыжорам у Юрыя Сіманова, які ўзначальваў творчы калектыў Вялікага тэатра СССР. Я апантана ўзяўся за справу, сіламі старогаў-спевакоў падрыхтаваў оперу “Пелеас і Мелізанда” Дэбюсі, якая ў тая часы была зусім невядомая савецкай публіцы. Але рожысёр пасварыўся з кіраўніцтвам — і прэм’ера не адбылася. Але сама праца над гэтай найскладанейшай партытурай мне дала вельмі многа. Дый паралельна я хадзіў на іншыя спектаклі, у філармонію — часу не марнаваў. Але калі ўсур’ез гаварыць пра тое, ад каго з настаўнікаў-дырыжораў я атрымаў галоўнае, без чаго музыка немагчымая, дык гэта, пэўна, Марыс Янсанс. У Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі педагогі ў мяне хутка змяніліся: пасля Вітала Катаева быў Кірыл Ціханаў, заканчваю навучанне я ў Яраслава Вашчака — і наступіў у асістэнтуру-стажыроўку ў Маскве, адзіны з пяці прэтэндэнтаў. Вось там я і сустрэўся з Янсансам. Той ашаніў мой узровень і непасрэдняе задачы наступным чынам: маўляў, з пункту гледжання мануальнай тэхнікі я вам даць нічога не магу, а вось наконт стылістыкі... А я, умяляючы, ледзь не ўпершыню гэтае слова пацую. І пацую спасцігаць, што форце Моцарта адрозніваецца ад форце Бетховена ці, тым болей, кампазітараў XX стагоддзя.

— Беларуская музыка таксама мае свае асаблівасці? Вы наўпрост сутыкнуліся з ёй, калі дзесяці гадоў працуючы мастацкім кіраўніком і галоўным дырыжорам сімфанічнага аркестра Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі.

— Так, былі зроблены студыйныя запісы многіх і многіх партытур беларускіх кампазітараў. Тым самым складаліся залаты фонд нашай нацыянальнай музычнай спадчыны. Адзін малады гукарэжысёр, з якім мяне пазнаёмілі ў час працы, так і сказаў: “Вы ж сапраўдныя легенды!” Дадам, што ўсе такія запісы рабіліся разам з аўтарамі, якія маглі ўнесці свае карэктывы, нават крыху змяніць нотны тэкст, каб лепей данесці задуму. Яны вучыліся на жывым гучанні аркестра, а я, у сваю чаргу, вучыўся ў іх — новым сучасным паглядам на аркестравыя магчымасці. Таму штоscopy знаходзілі разам, шляхам сумеснай сутворчасці з усімі музыкантамі.

— Уражанне, што вы ўвогуле вучыліся ўсё жыццё.

— І працягваю вучыцца! Бо гэта нармальны закон чалавечага існавання, удвая важны ў любой творчай прафесіі. Калі ты спыняешся ў спадчыні нейкіх таямніц, калі табе становіцца раптам нецікава, дык які пасыл атрымаюць ад цябе навакольныя? Хоць і гэта быць не “свой легендай”, а дзеючым, канцэртуючым музыкантам.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Праз некаторы час пасля з'яднання на далучэння тэрыторій выправілі спецыяльную камісію, у выніку чаго некаторы творчыя калектывы таго рэгіёна атрымалі статус дзяржаўных. Менавіта такім чынам Беларуская дзяржаўная філармонія, адкрытая ў 1937 годзе, папоўнілася харавымі капэламі і джазавым бэндам. Справа ў тым, што павод-

ле распрацаванай у Маскве "інструкцыі", неабходнай для выканання, філармоніі саюзных рэспублік павінны былі ўтрымліваць наступны абавязковыя калектывы: сімфанічны аркестр, аркестр народных інструментаў, харавую капэлу і "духавы, джазавы аркестр". Апошні пункт фармуляваўся менавіта так, праз коску. Бо трывалага азначэння, у чым менавіта асаблівацца джазу, акрамя ўласна дукавых і ударных інструментаў, на той час практычна не было. Джаз успрымаўся

Р. Шырма.

як мастацтва прыгнечаных капіталізмам афрыканскіх народаў, а таму карыстаўся падтрымкай савецкай улады (стуацыя рэзка зменілася ў пасляваенны час, у гды халоднай вайны, калі джаз буўзе асацыявацца з заходняй і ў найперш амерыканскай культуры, а джазавая імпрэвізацыя стане сімвалам волі, сваволья).

Е. Бяльазкі.

Ціперашняя Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Рыгора Шырма, афіцыйна ўтвораная ў лютым 1940 года, да таго часу была аматарскім калектывам на чале з Рыгорам Раманавічам — апантаным збіральнікам і папулярызатарам беларускага фальклору. Апрацоўкі беларускіх народных песень, зробленыя ім ды іншымі заходнебеларускімі музыкантамі, і дагэтуль застаюцца неадзінымі скарбам нашай культуры.

Есць нейкі парадокс у тым, што ў 1920 — 30-я гады беларуска нацыянальна-культурна змяшча віртуальна стылёвую прастору. Незалежна ад палітычнага паде-

«17 верасня ў лёсе беларускага народа»

Аб'яднанне Заходняй Беларусі і БССР стала адной з самых важных падзей у гісторыі краіны. У выніку паходу Чырвонай Арміі, які пачаўся 17 верасня 1939 года, беларускі народ зноў атрымаў згубленае ў 20-я гады мінулага стагоддзя адзінства. Польскія войскі адступалі, практычна не аказваючы супраціву сілам Чырвонай Арміі. Паход у Заходнюю Беларусь у наш час дадае новыя сэнсы, бо аб'яднанне усходніх і заходніх зямель у адзінай краіне стварыла падставы для развіцця і ўмацавання дзяржаўнасці Беларусі і супольнага жыцця яе жыхароў у суверэннай краіне.

— Дадзеная экспазіцыя — не першая выстава Нацыянальнага мастацкага музея, прысвечаная 17 верасню, — падкрэслівае Воляя Архівава, куратар выставаў, якая ўключае вытворчых мастакоў, якія ў сваёй творчасці перадавалі палыху таго часу адлюстроўваючы майстэрства маладога мастака, а таксама ўменне данесці да гледача патрэбную эмоцыю. Як бы там ні было, але ўвасоблена я ў фарбе палеза — уваход савецкай танкістаў у Заходнюю Беларусь — дазволіла нашаму народу канчаткова атрымаць адзінства, жыць у адзінай краіне, выбудоваць сваю будучыню.

Пра выставы, прысвечаныя Дню народнага адзінства

Цэнтрам навуцы і культуры ў Заходняй Беларусі быў горад Вільня (сучасны Вільнюс). Найбольш вядомы мастак Заходняй Беларусі: Язэп Дразловіч, Пётра Сергіевіч, Міхаіл Сеўрук, Павел Южык, Бер Залкін, Сяргей Вішнёўскі і Зміцер Крачкоўскі. Усе яны былі злучаны з Вільняскай мастацкай школай, якая прынесла ў іх мастацтва акадэмічнасці і рысы неарэалістычнасці. Мастакі, якія сфармавалі ў беларускім асярод-

рэфератаў, дысертацый, прысвечаных гэтай тэме, дапаможа сучаснаму беларусу ўзнавіць у сваім уяўленні карціну мінулага, асэнсавць падзеі, зразумець умовы і вынікі, зрабіць пэўныя высновы. Каб ажыццявіць гэты ўмоўны зварот да мінулага, можна выкарыстаць "машыну часу" — сапраўдныя дакументы, якіх у экспазіцыі налічваецца больш за трыццаць.

Выстава мае тэматычныя раздзелы: аб'яднанне Заходняй Беларусі з БССР — этап на шляху рэалізацыі беларускай нацыянальнай ідэі; значэнне акта ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР для развіцця беларускай дзяржаўнасці; міжнародныя адносіны ў прызме падзей 17 верасня 1939 года; 17 верасня ў гісторыі краіны: дакументы, матэрыялы.

Сяргей Рымашуцкі. "Вечарэла".

Для выставы ў Палацы мастацтва найбольш павялічылі значэнне "салон". У розныя часы гэтае слова ўспрымалася па-рознаму. Калі-ніколі гэта амаля абраз, а іншым разам — знак высокага стылю. Абраз — калі гучыць з вуснаў авангардыста, які прагне перайначыць свет на свой капыт. Калі ж душа супакаіцца і навучыцца прымаць рэчаіснасць такой, якая яна ёсць, салоннае мастацтва становіцца шалкам прымальным, бо адпавядае эстэтычным крытэрыям усталёванага ладу жыцця. Зрэшты, у выніку прадэманстрацыі эвалюцыі кожны авангард раней ці пазней становіцца салонам. Так зброю, з якой хадзілі ў атаку, аднойчы ве-шаюць на сцяну для аздабы інтэр'ера.

Андрэй Дубінін. "Бласлаўленне".

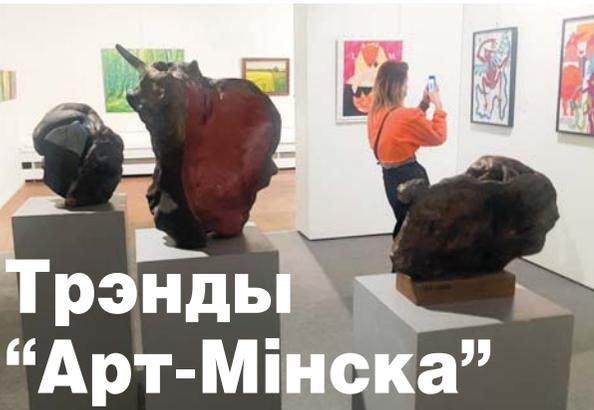

Віктар Копач. "Раха супраматызму".

Музыка з'яднанай Беларусі

Кольшніе далучэнне Заходняй Беларусі да БССР моцна паўплывала на ўсё далейшае развіццё беларускага нацыянальнага музычнага мастацтва. Значнасьць гэтай падзеі на ўзроўні культуры падкрэслівае тая акалічнасць, што Першая дэкада беларускага мастацтва ў Маскве, спярша заплаваная на пачатку 1940-га, была перанесена на чэрвень: каб можна было прадэманстраваць здабыткі ўсёй распушкі, а не толькі яе усходняй часткі. Сапраўды, творцам Заходняй Беларусі былі такі паказачы

ву, названага "Дзяржаўнае мастацтва БССР". Нязручнае для вымаўлення "рэджа" стала наступствам рускамоўнай калкі — "Годжжа". А само ўзнікненне аркестра (больш дакладна па музычных мерках — ансамбля) палобна да дэтэктыву. "Алборачная камісія" выправілася ў Беласток, дзе на канец 1939 года існавалі практычна аднолькава — з арыентацыяй на класіка-рамантычныя павевы сярэдзіны XIX стагоддзя. На ўскодзе такая стылёвая мадэль была адзінай і прадугледжвалася сацыяльна-палітычным рэалізмам. Для польскай музычнай культуры — даўно пройдзеным этапам, што наступіў месьца імпрэсіянізму, а пазней авангарду. Чаму ж беларускі творцы не пераймалі тыя найноўшыя тэндэнцыі, што былі ў трэндзе? Бо хацелі, але і іх савецкія супляменнікі, "беларусамі звацца", не згубіцца на фоне багатага мастацтва інаш краіны, захаваць і падкрэсліць ім ды іншымі заходнебеларускімі музыкантамі, і дагэтуль застаюцца неадзінымі скарбам нашай культуры.

Трэнды "Арт-Мінска"

Фестываль мастацтваў "Арт-Мінск" распачаўся 3 верасня і будзе доўжыцца па 26-га. Як звычайна, ягонаў цэнтральнай пляцоўкаў стаў Палац мастацтваў. Акрамя таго, экспазіцыі разгорнуў ў Нацыянальнай бібліятэцы, галерэях "Мастацтва" і "ДК", прасторы "Арт-Фабрыка" і арт-гасцёўні "Высокае места".

Марына Каплага. "О, прынцэса!".

Алесь Скарабагата. "Ранішняе святло".

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ 17 верасня 1939 года; 17 верасня ў гісторыі краіны: дакументы, матэрыялы.

Ганна БАРАНЮК

Экспазіцыя разлічана на шырокае кола навуковых супрацоўнікаў — юрыстаў, гісторыкаў, палітолагаў, а таксама выкладчыкаў, студэнтаў, краязнаўцаў і ўсіх, каго цікавіць гісторыя Радзмы.

Стан і тэндэнцыі нашага мастацтва найбольш выразна выяўлены ў творах цэнтральнай экспазіцыі Фэсту. Зобынага гэта вядомая аўтары, і нават шэраг твораў экспанаваліся раней. Я памятаю тыя паваротныя часы ў нашым мастацтве, калі пасьля ў пэўнай ступені салоннага сапраўдзана ў грамадзе выявіўся попыт на экстрэм. Аўтары, маладыя і не напта, кінуліся ў пошук новых выразных сродкаў, імкнуліся злічыць гледача, нават шкарываць, засяродзілі ягоную увагу на адмоўных рысах жыцця і недасканаласці свету. Такое мастацтва і цяпер ёсць, асабліва калі ім устрыне сацыяльна-атмасфера. Есць. Але яны не ў трэндзе.

А ў трэндзе бараньба за гледача, за ягоную увагу, якая можа менш матэрыяльным эквівалентам. Тое, што бараньба ідэі змянілася бараньбою за публіку, я не лічу павяржальнай ці вяртанам згратэцыі. Бо заўжды, ва ўсе часы была патрэба ў мастацтве, та бы мовіць, грунтоўным, зразумелым, прыгожым. Найперш прыгожым. У ваіх часах гэтая выстава якраз і з'яўляецца салонам, дзе прыгожыя рэчы лашчак вока.

Былае прыгожасць для хаты, офіса, грамадскай прасторы. На гэтай выставе ёсць, бадай, усё. Мне было цікава зноў пабачыць творы Сяргея Грыневіча, Андрэя Дубініна, Сяргея Аганова, Рамана Сустанова, Сяргея Гумілеўскага, Уладзіслава Квартальнага, Алесі Скарабагатай, Аляксандра Даманова, Віктары Лыніной, Уладзімера Панцельсва. Гэта прафесіяналы, чые творы ўпрыгожваць любую выставу. Але мнуш адзначыць, што маладзёжны мастакі, маючы перад вачыма такія выразныя эстэтычныя арыенціры і, безумоўна, ачуваючы ва ўласнай творчасці ўплыў выдатных майстроў, шукаюць свой стыль і лад. Часам спантанна, часам асэнсавана. Звычайна — плённа.

Акрамя выставы ў Палацы мастацтва, мне давялося наведаць імпрэзу, якую даўзлі, зноў такі ў рамках фестывалю, Ігар Кашкурэвіч. Нагадаю, што гэта сын вядомага майстра графікі, мастака з рыскам геніяльнасці Арлена Міхайлавіча Кашкурэвіча. Ігар жа цікава тым, што маючы магчымасць ісці ў творчасці сам шлхам, які вызначыў ягоны бацька, развіваў далей ягоны напрамак, з моманту, як усвядоміў сабе асабою, імкнуўся ісці сваім шлхам. Непадобным на той, што нбыта зыходна быў вызначаны яму лёсам.

Сваю імпрэзу спадар Ігар пачаў у выставачнай зале офіса Саюза мастакоў, а прадоўжыў яе ў дварку будынка. Тут былі і графіка, і жывапіс, і скульптуры. Гэтаму мастаку цікава выявіць адну і тую думку рознымі сродкамі. А яшчэ ўсё імпрэза нагадала дзят аднаго акцёра. У дэяў сіронічнага характару мастак таксама дасведчаны. Ягоныя перформансы заўжды былі змястоўнымі і запамінальнымі.

На мяне гэтая імпрэза нагнала настальгічнага суму. Рэч у тым, што і самога Ігара, і тых, хто прышоў на імпрэзу, я памятаю маладымі. Зрэшты, у сваёй творчасці яны маладымі і засталіся. Маладымі і крэатыўнымі.

Яўген РАГІН

Між тым не варта забывацца, што бібліятэчнай прафесіі — амаль пяць тысяч гадоў. А фонды збіралі і становіліся бібліятэкарамі філосафы, пісьменнікі і дзяржаўныя дзеячы. Выключнасьць бібліятэк пацвярджае і амерыканскі пісьменнік Рэй Брэдбэры, які вырас у беднай сям’і: “У 27 гадоў замест універсітэта я скончыў бібліятэку”. Ці здольныя на такі подзвіг сённяшняе прыхільнікі ведаў? Пытанне надзвычай складанае. І справа не столькі ў напоўненасці фондаў, колькі ў асобе іх гаспадар. У яго няпростая доля — пастаяннае чытанне і падвышка ўласнай кваліфікацыі. Гаральскія ўстановы могуць пахваліцца такімі спецыялістамі: не раз пісаў пра мэтанакіраваных мінскіх кабэт, якія за свой кошт наведваюць маскоўскія калег, каб і вопыт пераняць, і з моднымі літаратурамі сустрэцца. Вясковых прыкладаў за 16 гадоў працы ў “Культуры” не сустрэкаў. Сітуацыю псуе кадравая пытанне. Але гэта тэма для іншай гутаркі.

Са святам, шануюныя прафесіяналы.

Цэнтральная гаральская бібліятэка імя Аляксандра Герцына з Гомеля абвясціла сёння акцыю “Магія кнігі” ў рамках “Бібліяночы-2021”. У праграме — падвядзенне вынікаў фотаконкурсу “Буклук”, дзе галоўнымі героямі сталі кнігі і чытач; літаратурныя дэбаты; кніжная выстава “Рукапісы не гараць”; вандруўка па слядах беларускай міфалогіі; прэзентацыі Музея аўтографа. Дарэчы, апошні днём святкуе дзесяцігоддзе з моманту ўтварэння і ўтрымлівае ў сваёй экспазіцыі безліч аўтографаў і дарчых налісаў знакамітых пісьменнікаў. Пэўную частку такіх кніг падаравалі ўстанове чытачы. Да прыкладу, аўтографы Івана Шамякіна перадаў бібліятэцы плямённік празаіка Міхаіл Калінін. А яшчэ ў музеі ўтрымліваюцца аўтографы Васіля Быкава, Янкі Брыля, Генадзя Бураўкіна, Рыгора Барадудзіна, Ніла Гілевіча, Пётруся Броўкі, Анатоля Сыса, Агні Барто, Яўгена Еўтушэнкі... Спіс, пагадзіцеся, больш чым пашанотны. Супрацоўнікі бібліятэкі паабяцалі напісаць пра дзейнасць Музея аўтографа больш падрабязна.

Намеснік дырэктара Зэльвенскай раённай бібліятэкі Вольга Камякевіч распавядае: “Наладзілі ў раёне шэраг назвавальных мерапрыемстваў, прымеркаваных да Тыдня беларускага пісьменства. “Модны прэсуд” кнігам беларускіх пісьменнікаў вынеслі юныя чытачы Ельскаўскай сельскай бібліятэкі. А ў Каралінскай інтэграванай бібліятэцы чытачы набывалі ў галерэі славуных людзей Вацькаўшчы-

“Чытанне ўсякіх кніжак без разбору — а чытаў я іх вельмі многа — разбудзіла маю фантазію; у душы маёй заўсёды быў нейкі пякельны разлад. Ніяк не мог я пагадніць акружаючае рэальнае жыццё са светам думак, фантазій, якія пачэрпнуў з кніг”. Цытата Янкі Купалы з аўтабіяграфіі. Пра “пякельны разлад” — вельмі трапна. Для таго, каб усё прачытанае раскласці ў галаве “па паліцах”, іншым разам і жыццё не стае. Каб не займець “ружовых акулараў” не пашкодзіць падтрымка дасведчанага чалавека, які дапаможа пагадніць кніжнае жыццё з рэальным. Урэшце, часу ў нас не так шмат, каб дазволіць сабе раскошу чытаць кепскае кніжкі. У адваротным выпадку чытанне можа стаць наркатычнай таблеткай, якая нібыта ратуе ад праблем. А кніга ў першую чаргу — сродак спасціжэння і сябе, і сэнсу жыцця. А работнікі бібліятэк іншым разам (ад вялікай сціпласці, відаць) заніжаюць сваю ролю ў гэтым працэсе. Богам, як зазначылі класікі, сапраўды быць цяжка.

Магія неабсяжных ведаў

З Днём бібліятэк,
наважаныя прафесіяналы.
Вы заслужылі гэтае свята!

ны “Беларусі славу здабылі”. Гаворка ішла пра Францыска Скарыну, Кірылу Тураўскага, Ефрасіню Полацкую, Сымона Буднага, Пятра Мсціслаўца і пра многіх іншых. У Бародзіскай СБ адбылася гутарка “Як да нас прыйшла кніга”. Куфэрак мудрасці “Беларуская мова як загадка” раскрывалі ў Крыўшскай СБ. Міжрэчыцкая інтэграваная бібліятэка падрыхтавала праграму “Свято друкаванага слова”. Раённая ж бібліятэка распавяла сваім чытачам пра беларускіх асвеціцкаў.”

У першыя дні верасня Астровецкая раённая біблі-

ятэка правяла акцыю “Першы ўрок з бібліятэкай горада”. Гімназісты наведвалі новы будынак бібліятэкі, узвезлены, па словах бібліятэкара па сувязях з грамадскасцю аддзела бібліятэчнага маркетынгу Вольгі Заянчоўскай, два месяцы таму. Вучні пазнаёміліся з візаматэрыяламі пра нашу культуру і літаратуру.

Супрацоўнікі Лідскай раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы і Дзігвінскай СБ прыдумалі вандруўку “Невядомы Скарына”. Бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Кацярына Сандакова паведаміла, што

навучэнцы школы пазнаёміліся з жыццём і творчасцю першадрукара Францыска Скарыны, адказалі на пытанні віктарыны, паўдзельнічалі ў конкурсах ды гульнях.

Наш пастаянны аўтар Аляксей Зуеў, намеснік дырэктара Полацкага раённага цэнтра культуры, піша пра творчую сустрэчу “На хвалях літаратуры і тэатра”. Прайшла яна на сцэне Заозерскага СДК. Арганізавала і вяла мерапрыемства метадыст Полацкага РЦК Таццяна Хутарная. Выставу з фондаў сваёй установы падрыхтавалі навуковыя

На здымках:

- 1 У Каралінскай сельскай бібліятэцы Зэльвенскага раёна прайшла акцыя “Беларусі славу здабылі”.
- 2 Самадзейныя артысты тэатра з Блізніцы выступаюць на творчай сустрэчы ў Полацкім раёне.
- 3 Сакавіка гэтага года ў Астраўцы быў збудаваны будынак шматфункцыянальнага комплексу, дзе месціцца раённая бібліятэка.
- 4 Дзень бяспекі ў Шучынскім РУК.
- 5 Намеснік дырэктара Ваўкавыскай раённай бібліятэкі Надзея Шапель ля яблычнай арт-кампанізіцы.
- 6 Трэнерыўка па выратаванні чалавека ў Палацы мастацтваў Бабруйска.

адзінства”, дзе можна было пачаставацца вясенскімі дарамі мясцовых салоў.

“У Слонімскай раённай бібліятэцы, — распавядае бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Наталія Струкава, — адбылося чарговае пасяджэнне ама-тарскага аб’яднання “Залаты ўзрост”. Пасяджэнне мела надзвычай прыгожую

назву — “Кветкавая палана”. Так, разам сабраліся кабеты, якія вырошчваюць хатнія кветкі, падымаюць гэтым настрой сабе і гасцям. А бібліятэкары падрыхтавалі да мерапрыемства выставу “Любимых книг квітнее палана”.

А вось ліст загадка сельскай бібліятэкі аграгарадка Гальшаны Ашмянскага раёна Таццяна Іванова. Яна паведамляе пра тое, што навучэнцы і педагогі Мінскага абласнога ліцэя супрацоўнічаюць з бібліятэкай па зборы матэрыялаў пра Дугу Струву, па іх вывучэнні і прапагандзе. Даследчыкі распавялі чытачам пра свае вандрожкі, пра стварэнні відэафільмаў. Пэўныя матэрыялы бібліятэка атрымала ў падарунак.

18 верасня — дзень святкавання 680-годдзя Ашмян. У праграме мерапрыемстваў — канцэртныя выступленні самадзейных і прафесійных артыстаў, самыя разнастайныя шоу, прэзентацыі, продаж сувеніраў і сельскагаспадарчай прадукцыі.

Загадчык аддзела маркетынгу Бярэзінскай раённай бібліятэкі Тамара Круталевіч вельмі любіць кідкія назвы для ўласна прыдуманых праектаў. І правільна робіць! Як назавеш карабель, так ён і паплыве. Дык вось, днямі ў Беразіно стартвала статус-акцыя “У адзінстве пакаленняў — наша сіла”. “Нас яноае не ээаграфія, а любоў да роднага краю і цікавасць да яе гісторыі”, — запэўнівае аўтарка. Гаворка вядзецца пра тры пакаленні ветэранаў педлагагічнай працы, маладых настаўнікаў і старшакласнікаў мясцовай гімназіі. Па вуліцах раённага цэнтра была праведзена экскурсія “Беразіно вачыма трох пакаленняў”. Падчас экскурсіі лёгка былі знойдзены агульная мова і тэмы для зацікаўленай гаворкі.

Завяршаецца агляд падборкі навін пра другі этап Адзінага рэспубліканскага дня беспяспекі. Першая прыйшла з палачы мастацтваў **Бабруйска**. Загадчык арганізацыйнага аддзела Наталія Чорная піша пра адпрацоўку бяспечнай эвакуацыі па сігнале “Увага! Усім!”. Прайшла таксама інфармацыйная гадзіна “Меры пажарнай бяспекі ва ўстановах і дзеянні ў выпадку пажару і іншых надзвычайных сітуацыях”.

Другая навіна — са **Шчучынскага** раённага цэнтра культуры і народнай творчасці. Загадчык аддзела арганізацыйна-метадычнай работы Галіна Петушок распавяла пра шэраг мерапрыемстваў, якія праведзены сумесна з супрацоўнікамі РАНС, РАУС, службы газавай гаспадаркі і газазабеспячэння.

Беражыце сябе, шануйце!

Сустранемся праз тыдзень.

Адзінства народа — учора, сёння, заўтра

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Заканчэнне. Пачатак на ст. 3.

15 верасня ў Нацыянальным гістарычным музеі адбыліся адкрыццё выставы і круглы стол, прымеркаваныя да Дня народнага адзінства, што адзначаецца ў нашай краіне 17 верасня.

Антон РУДАК

Артэфакты і дакументы змагання

Агульнарэспубліканскі музейны праект, прымеркаваны да Дня народнага адзінства, быў падрыхтаваны Нацыянальным гістарычным музеем і абласнымі музейнымі ўстановамі і прэзентаваны з дапамогай тэлемота, зладжанага пры садзейнічанні Белтэлерадыёкампаніі і Міністэрства сувязі і інфарматызацыі.

На выставе “17 верасня — Дзень народнага адзінства”, якая была прадстаўленая ў Нацыянальным гістарычным музеі, можна пабачыць музейныя прадметы, якія сведчаць аб жыцці беларусаў у складзе міжваеннай польскай дзяржавы і іх змаганні за свае правы, аб дзейнасці Беларускай сялянска-работніцкай грамады, Камуністычнай партыі і Камуністычнага саюза моладзі Заходняй Беларусі.

Асобная вітрына прысвечаная асобе Сяргея Прытыцкага — у 1936 годзе ён здзейсніў замах на жыццё правакатара, які сведчыў у судзе супраць членаў падполля. Сяргей Прытыцкі быў асуджаны польскім судом на пажыццёвае зняволенне і здолеў вызваліцца з турмы толькі з прыходам у Заходнюю Беларусь Чырвонай арміі ў верасні 1939 года, а ў пасляваенны час займаў пасады старшыні Прэзідыума Вярхоўнага

Савета БССР і намесніка старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР. На выставе можна пабачыць яго скураное паліто, кабуру ад пісталета, а таксама фрагмент падлогі з гільзай, выпушчанай падчас гістарычнага стрэлу ў зале суда.

У экспазіцыі таксама прадстаўленыя беларускамоўныя перыядычныя выданні міжваенных гадоў, плакаты, транспаранты, улёткі, якія распаўсюджваліся камуністычным падполлем, а таксама друкарскі станок і шапірограф, на якіх друкаваліся гэтыя агітацыйныя матэрыялы. Асабліва ўвага нададзена дзейнасці Таварыства беларускай школы і цяжкім умовам, якія ствараліся тагачаснымі польскімі ўладамі для існавання беларускага школьніцтва ў Заходняй Беларусі.

Гістарычная падзея, якая афіцыйна замацавала ўз'яднанне беларускага народа ў складзе адной дзяржавы, — Народны сход Заходняй Беларусі, які адбыўся напрыканцы кастрычніка 1939 года ў Беластоку, — таксама найшла сваё асвятленне на выставе.

Тут можна пабачыць арыгінал Дэкларацыі сходу па пытанні аб уваходжанні Заходняй Беларусі ў склад Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Падзеям Народнага сходу прысвечанае і маштабнае жываліснае палатно, створанае мастакамі Ісаакам Давідовічам і Яўгенам Ціхановічам, якое паказвае момант выступу з трыбуны Сяргея Прытыцкага.

Таксама ў рамках адкрыцця выставы адбылася прэзентацыя кнігі-альбома “17 верасня. Дзень народнага адзінства”, укладзенай лаўрэатам прэміі “За духоўнае адраджэнне” Уладзіславам Ліхадзедавым, у якой прадстаўлены фотаздымкі і рэпрадукцыі дакументаў, звязаныя з гісторыяй Заходняй

Беларусі ў міжваенныя гады і яе далучэннем да Савецкага Саюза.

Прыярытэт — у захаванні гістарычнай памяці

Пасля ўрачыстага адкрыцця выставы на базе Нацыянальнага гістарычнага музея адбыўся круглы стол “Дзень народнага адзінства як сімвал кансалідацыі беларускага народа”, арганізаваны Саветам Рэспублікі, Міністэрствам інфармацыі і Міністэрствам культуры, у якім, дзякуючы тэлемоту, прынялі ўдзел музейныя установы і прадстаўнікі органаў улады з усіх рэгіёнаў краіны.

Падчас адкрыцця круглага стала Наталія Качанова зазначыла: “Дзень народнага адзінства асабліва значны для нас як для суверэннай дзяржавы, якая самастойна вызначае шлях свайго гістарычнага і сацыяльна-эканамічнага развіцця, ажыццяўляе незалежную шматвектарную знешнюю палітыку на аснове добраасудства, узаемапавагі і неўмяшання ва ўнутраныя справы”.

Міністр адукацыі Ігар Карпенка расправіў, што 17 верасня ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі для вучняў усіх класаў адбудуцца ўрокі, прысвечаныя Дню народнага адзінства, якія пройдуць у формах дыялогавых пляцовак, круглых сталаў альбо

канферэнцый. Распрацаваныя таксама адпаведныя метадычныя рэкамендацыі, навучальныя дапаможнікі абноўленыя з улікам патрэб асвятлення падзей, звязаных з гісторыяй гэтага дня.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Аляксандр Румак падкрэсліў: “Аб народным адзінстве мы павінны казаць праз прызму шматнацыянальнасці і шматканфесійнай узаважанасці нашага народа, бо спакон вякоў на беларускай зямлі пражываюць прадстаўнікі шматлікіх нацыянальнасцей. Паводле звестак перапісу, гэта сто пяцьдзесят шэсць нацыянальнасцей, і, вядома, усе нацыянальныя супольнасці дапаўняюць культуру і традыцыі нашага народа”.

Па выніках працы круглага стала была прынятая рэзалюцыя, у якой было адзначана, што ўмацаванне адзінства народа Беларусі і дасягненне грамадскай згоды з’яўляюцца сёння вызначальнымі фактарамі далейшага паступальнага развіцця краіны, а захаванне гістарычнай памяці — прыярытэтнай задачай для палітыкаў, навукоўцаў і грамадскіх дзеячаў, бо ўсё гэта сёння выказвае маральны дух народа Беларусі, маральнага вырашання найважнейшых гістарычных задач.

У час святкавання Дня бібліятэк, які сёлета амаль супаў з Днём народнага адзінства, працягваем расказаць пра Гродзенскую абласную навуковую бібліятэку. Выбрана яна не выпадкова — доўгі час рэгіён знаходзіўся пад кіраўніцтвам польскай улады. Цяпер жа, калі Беларусь незалежная і непадзельная краіна, гродзенскі “храм ведаў” гатовы задаволіць любую цікавасць наведвальнікаў, у тым ліку пра тагачасную гісторыю. Да таго ж менавіта 17 верасня Гродзенская абласная навуковая бібліятэка імя Я. Карскага адзначае свой 191 дзень народжання.

Павел САЛАЎЕЎ, наш кар. Фота аўтара.
Мінск — Гродна — Мінск

Храм ведаў над Нёманам

Працяг. Пачатак у №37

Дырэктар установы Марына Ігнатвіч заняла адказную пасаду ў снежні 2020 года. Але ведае гэту справу яна з дзяцінства, бо яе маці працавала бібліятэкарам вёскі Герушэва Свіслацкага раёна. Таму і сумневаў, якую выбраты прафесію, не ўзнікала. З 2004 яна па накіраванню працавала ў дзіцячым філіяле Гродзенскай бібліятэкі. Бачыла, як за гэты час устаноўа змянялася да лепшага. Цяпер тут хапае камп'ютараў для ўсіх карыстальнікаў, ёсць Wi-Fi і, галоўнае, падабраліся прафесійныя бібліятэкары.

Як выпускніца бібліятэчнага факультэта БДУКМ, Марына Эдвардаўна ведае, што менавіта калектыву — самае галоўнае, бо толькі ён можа зацікавіць чытача прыйсці яшчэ раз. Малады дырэктар імкнецца рэгулярна адпраўляць сваіх падначаленых на курсы павышэння кваліфікацыі названай ВНУ, якую б сумежна адукацыю яны ні атрымалі першапачаткова. Таму калектыву бібліятэкі ведае, як данесці да чытача актуальную інфармацыю.

Адзін з такіх інфармацыйных праектаў — выстава да Года народнага адзінства. Яна ўтрымлівае матэрыялы з архіваў бібліятэкі, а таксама работы гродзенскіх краязнаўцаў. Выставу будуць экспанавана на прадпрыемствах і ў устаноўах горада. Таксама і ў іншых раёнах Гродзеншчыны будуць створаны экспазіцыі на тэму Года народнага адзінства.

Праекты і выставы на розныя тэмы прапаноўваюцца чытачам і ў медыясоцыялах, дзе працуюць Лідзія Мальцава

і малады спецыяліст Юлія Макарыч. Часта ў гэтым адзеле выстаўляюцца ўнікальныя кнігі з Прэзідэнцкай бібліятэкі і Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Асвягляюць экспазіцыі рэгіянальнае і рэспубліканскае тэлебачанне. Медыятэка змяшчае ў сваім запасе літаратуру і перыёдыку па ўсіх жанрах мастацтва, ноты, дыскі з аўдыяфайламі. Карыстаецца папулярнасцю яна ў навучніаў Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта, гуманітарнага музычнага каледжа, выкладчыкаў і вучняў школ. Штодзень сюды наведваюцца не менш за 50 чалавек.

Сама дырэктарка Марына Ігнатвіч таксама выкарыстоўвае час на ўдасканаленне ў сваёй справе. Менавіта Нацыянальная бібліятэка Беларусі рэгулярна дапамагае гэтаму, праводзіць семінары і круглыя сталы, у тым ліку анлайн. Такім чынам Марына Эдвардаўна называе сённяшнія бібліятэкі таксама і месцам для сустрэч, абмену карыснай інфармацыяй.

Гродзенская бібліятэка рэгулярна абнаўляе фонд. Згодна з указам Прэзідэнта, 12% сродкаў на ўтрыманне устаноўа выдаткоўваецца на закупку новых кніг.

Пра поспех гродзенскай бібліятэкі гаворыць шматлікія граматы, у тым ліку ад Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь да леташняга юбілею. А ў 2008 годзе устаноўа стала лаўрэатам фонду Прэзідэнта ў намінацыі “бібліятэчная справа” за паспяховаю работу з падрастаным пакаленнем. Марына Ігнатвіч таксама можа пахваліцца ўласнымі ўзнагародамі ад міністэрства культуры і ад аблвыканкама.

Каб зацікавіць чытача, трэба зацікавіць сябе

Папулярнызацыя сельскіх бібліятэк Гродзенскага раёна ў Instagram

Бібліятэкар у наш час — мультыпрофільны спецыяліст, які не толькі валодае ведамі з вобласці бібліятэчнай справы, але і ўмела карыстаецца камп'ютарам. А сучасная бібліятэка — гэта ўжо не толькі кнігі, бо яна пашырае свае межы і дадае да рэальнай прасторы віртуальную.

ДАПАМАГАЮЦЬ АКАЎНТЫ

Бібліятэкары Азёрскай сельскай бібліятэкі (@biblioteka-ozery) — Інэса Васілевіч, Скідзельскай гарадской бібліятэкі сямейнага чытання (@skdb_tut.by) — Маргарыта Кулінок, Свіслацкай сельскай бібліятэкі (@book_svisloch) — Уляна Сяўко, Раціцкай сельскай бібліятэкі (@ratichi_sb) — Юлія Яновіч, Путрышкаўскай сельскай бібліятэкі (@putrishki_biblioteka) — Алена Якусік стварылі акаўнты ў Instagram і актыўна вядуць працу са сваімі чытачамі. Гэтак жа не застаўся ўбаку інфармацыйна-бібліятэчны аддзел (@ibo.grodno), акаўнт якога вядзе аўтар гэтых радкоў. Рэкардсменам па колькасці фалавераў у Instagram (на дзены момант іх налічваецца каля 1200) з'яўляецца Азёрская сельская бібліятэка.

Малюнічыя рэкламныя пасты.

Сярод падпісчыкаў акаўнта бібліятэкі — Віктар Лісковіч, старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці, член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь сёмага склікання ад Гродзенскай вобласці; Ірына Луканская, сябра Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па заканадаўстве; Марына Ігнатвіч, дырэктар Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Яўхіма Карскага. Акаўнт быў створаны ў лістападзе 2019 года, а першую публікацыю Інэса Васілевіч зрабіла ў выглядзе фота сваёй бібліятэкі. У цяперашні час кожная яе публікацыя набірае ў сярэднім 100 падабаек, што з'яўляецца добрым паказчыкам для сельскай бібліятэкі.

ЗА ШТО СТАВІЦЬ ПАДАБАЙКІ

Цікавыя факты, выставы, конкурсы Інэса Васілевіч для чытачоў захавала ў актуальных

гісторыях, каб яны нічога не прапусцілі. Бібліятэкар таксама падрыхтавала для сваіх чытачоў бібліятэчны анлайн-праект “SEE BOOKS” (глядзіце кнігі), які дапамагае пазнаёміцца з экранізаванай літаратурай. Праект “SEE BOOKS” — гэта кадры з фільма “пералічэння” з цытатамі з кнігі.

Першы пост у Скідзельскай гарадской бібліятэцы сямейнага чытання з'явіўся ў пачатку ліпеня 2020 года, і на дзены момант акаўнт налічвае 60 унікальных пастоў, якія сабралі звыш пяць тысяч паяціста падабаек. “Каб зацікавіць чытача, трэба зацікавіць сябе!” — кажа бібліятэкар Скідзельскай гарадской бібліятэкі сямейнага чытання Маргарыта Кулінок. На сённяшні дзень на акаўнт падпісалася больш за 900 фалавераў. У інстаграм-акаўнце Маргарыта зяртае асабліваю ўвагу на афармленне профілю і вядзе яго ў актуальным дызайне.

Ёсць цудоўная рубрыка “Кнігі для сямейнага чытання”. Акаўнт стаў папулярны не толькі сярод чытачоў бібліятэкі, але і сярод аўтараў кніг. Так папулярная амерыканская пісьменніца Сара Джыо ставіць падабайкі на публікацыях, а Марына Сцяпнова напісала хвалебны каментарый пад фота з яе кнігай.

У КОЖНАГА — СВОЙ ПРОФІЛЬ

У ліпені 2019 года бібліятэкар Свіслацкай сельскай бібліятэкі Уляна Сяўко стварыла акаўнт у папулярнай сацыяльнай сетцы. Бібліятэкар вырашыла весці акаўнт бібліятэкі як спосаб віртуальных зносін з падпісчыкамі, якіх налічваецца больш за 180. Госці яе гісторый могуць паўдзельнічаць у анлайн-віктарынах, конкурсах і розных члендзях.

Юлія Яновіч, бібліятэкар Раціцкай сельскай бібліятэкі, у чэрвені 2020 года дала першую публікацыю ў фармаце відэа, якое прывесчана 75-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. У гэтым профілі можна ўбачыць, як праходзіць мерапрыемствы ў бібліятэцы, анонсы акцый, выстаў. Бібліятэкар для сваіх падпісчыкаў (больш за 120) падзяляла актуальныя гісторыі па літаратурных жанрах, што дапамагае чытачам не толькі ўбачыць навінкі свайго любімага жанру, але і зацікавіцца іншым.

Самы “малады” акаўнт у Instagram у бібліятэкара Путрышкаўскай сельскай бібліятэкі, створаны ў студзені гэтага года. У сваім профілі бібліятэкар надае асабліваю ўвагу мерапрыемствам і выставам. Дзякуючы яркім і маляўнічым публікацыям на акаўнт падпісалася ўжо больш за дзвесце падпісчыкаў.

У акаўнце інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела можна ўбачыць усе мерапрыемствы, якія ладзяць бібліятэкі Гродзенскага раёна.

Адным словам работа, якая праводзіцца ў Instagramе, заклікае людзей больш актыўна наведваць бібліятэкі, кантэнт на гэтай пляцоўцы ўспрымаецца мэтавай аўдыторыяй прасцей, ён зразумелы і блізка карыстальнікам.

Карына ОШВА, галоўны бібліятэкар па арганізацыйна-маркетынгувай рабоце інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтара

Выцінаць. Тварыць. Любіць

“Хачу, каб выцінанка стала нашым нацыянальным брэндам!” — сказала 20 гадоў таму Вольга БАБУРЫНА. Цяпер яна мае ганаровае званне народнага майстра і загадвае секцыяй выцінанкі ў Беларускам саюзе майстроў народнай творчасці. А сёлета Вольга Бабурына ў нованабытай хаце ў вёсцы Лоск Валожынскага раёна адкрыла Музей выцінанкі, які смела можна назваць не толькі першым у Беларусі, а і ўвогуле ўнікальным. З майстрам і мастаком Вольгай Бабурынай мы пагаворым і пра музей, і пра адметнасць беларускай выцінанкі, і нават пра нядаўнюю паездку да іркуцкіх беларусаў.

Надзея КУДРЭЙКА

— Ші доўга вы ішлі да гэтай мэты — стварэнне музея? Наколькі дэўня такая мара?

— Пра музей я спачатку і не думала. Але заўсёды не проста сама стварала выцінанкі, але і цікавілася тым, хто што робіць, хацела ведаць, як гэта бывае ў нас, як у іншых краінах. Трэба сказаць, што ўжо каля дзесяці гадоў я загадваю секцыяй выцінанкі ў Беларускам саюзе майстроў народнай творчасці, і праз мяне ідзе многа інфармацыі, звычайна я ведаю пра ўсё, што ў Беларусі ў гэтай галіне адбываецца. Увогуле, на маіх вачах і пры маім удзеле адбывалася адраджэнне выцінанкі, бо я была адной з першых вучаніц Вікторыі Мікітаўны Чырвонцавай: самы моцны штуршок гэтай справе быў дадзены менавіта ў Маладзечне, калі Вікторыя Мікітаўна давала справу ад курса выцінанкі ў дзіцячай мастацкай школе да цэлага аддзялення дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ў Маладзечанскім дзяржаўным музычным каледжы, дзе выцінанка і па сённяшні дзень выкладаецца як асобны прадмет. Канешне, і да таго былі майстры: што адметна, раней выцінанкай займалася многа мужчын, не тое што цяпер. — Вячаслаў Дубінка, Станіслаў Муліца, Аляксандр Аўчыннікаў, іншыя. Але справа ў тым, што ніхто не даў такой колькасці вучняў, як Вікторыя Чырвонцава. Яна стварыла маладзечанскую школу выцінанкі.

Дык вось, за гады ў мяне сабралася многа матэрыялу — і выданняў розных, і саміх работ. Калі я бачыла выцінанку, што трапляла мне проста ў душу, то набывала яе для сябе ці абменьвала на сваю работу. А часта мне і дарылі. Падаларылі і цікавыя кнігі пра майстэрства выразанні з паперы: напрыклад, ёсць у мяне цэлае выданне з выразкамі паводле твораў Ганса Хрысціана Андэрсана, ёсць літоўскія, украінскія, польскія кнігі... Карацей, усё збіралася само сабою, без думкі пра музей.

— І хату ў вёсцы вы набывалі таксама не пад музей?

— Я заўжды марыла мець нешта на зямлі. Сама я нарадзілася

і вырасла ў Маладзечне, потым пажыла ў Мінску, у Гродне — там скончыла Гродзенскі ўніверсітэт па спецыяльнасці “выяўленчае мастацтва і чарчэнне”, а да таго ў Міры атрымала спецыяльнасць рэстаўратара. І была ў мяне такая блакітная мара — мець домік у вёсцы. І тут я знайшла цудоўную мясціну, якая мяне проста ўразіла, — вёску Лоск у Валожынскім раёне: з прыгожым пагоркавым краявідам, з замкавай гарой, са старым драўляным касцёлам і святой купеллю каля рэчкі. Мясцінка проста прасякнута гісторыяй, і мне пашчасіла паўтара года таму набыць у ім вялікую хату. У сваіх марах я ўяўляла, што гэта будзе такое прыемнае месца, дзе я змагу займацца творчасцю і паказваць яе людзям, а цікаўныя будуць прыязджаць глядзець на выцінанкі і самі вучыцца гэтаму мастацтву. І аднойчы раніцай я прачнулася і зразумела, што хачу стварыць менавіта Музей выцінанкі — проста раней сваё жаданне я не называла такім словам. І паўгода таму ў маёй агра-сыябізе (такі афіцыйны статус) ён быў зарэгістраваны. У гэтай сферы мяне даўно ведаюць, для ўсіх было натуральна, што музей з’явіўся, мне проста хорам казалі: “А хто, як не ты!” Зразумела, музей робіць толькі першыя кро-

кі, бо і чыста гаспадарчых спраў па аднаўленні старой хаты, якая стала без гаспадароў 12 гадоў, яшчэ хапае. Але быў ужо і першы вельмі цікавы досвед з пленэраў — мы правялі Papez-plener, і людзі пачалі прыязджаць.

— Звычайна музей — установа даволі рэгламентаваная. Ці можна ваш Музей выцінанкі назваць класічным, традыцыйным?

— Я хачу, каб гэта было жывое, вольнае месца. Не так, каб экспанаты за шклом і ўсе маўчаць, а строгі экскурсавод з указкай водзіць і расказвае. Я планую інтэрактыўны музей, так скажам. Амаль усё можна памацаць, патрымаць у руках — напрыклад, розныя старадаўнія інструменты для выразання, усё можна паспрабаваць зрабіць самім, я буду праводзіць майстар-класы, ладзіць пленэры... Я хачу, каб быў музей, які захапляе. І усё гэта вельмі добра супадае з маімі намірамі менавіта агра-сыябізі. Многае пакуль у планах, як ужо будзе да канца скончаны рамонт, але і зараз усім цікаўным я магу арганізаваць змястоўную экскурсію. Музей пачынае жыць.

— А ці многа экспанатаў у вашым музеі і што гэта за экспанаты?

— Колькі іх усяго, я дакладна і не адкажу — больш за па-

ўтысячы. Аснову калекцыі выцінанак, зразумела, складаюць мае работы. Але нямаю твораў і іншых майстроў — Ніны Шурак, Наталлі Клімко, Наталлі Сухой, Станіслава Муліцы, Галіны Жураўлёвай, Наталлі Гамаюнавай... Усіх не пералічыць. Ёсць папулярныя выразанкі з іншых краін — кітайскія, японскія, украінскія, амерыканскія і іншыя. Ёсць кнігі, нажніцы, розныя прылады, прадметы, зробленыя пад выцінанку, — напрыклад, драўляны гадзіннік. Ёсць выразанае з дуба Дрэва жыцця паводле маёй выцінанкі. Шмат рознага.

— У Беларусі такі музей першы, а ці ёсць у свеце нешта падобнае?

— І ў свеце такога няма. Ведаю, што ў амерыканскім Пітсбургі працуе музей папярвога выразання, у кітайскім Янчжоў: гэтым элітарным, я б сказала, мастацтвам займаюцца паўсюд-

слабада” зроблены па матывах маіх і Лізаветы Чырвонцавай твораў. Перад Новым годам на вокнах ужо нямадо прыгожых выцінанак, а не проста сняжынак, — яшчэ 20 гадоў таму падобнага не было. Узоры на папіра-фічных выданнях... Своеасаблівы паказальнік папулярнасці — плагіят, і нават з замежжа: беларускія майстры такіх міжнародных сым-позіум праходзіў ужо ў Маладзечне як у прызнанай сталіцы выцінанкі.

— Якія асаблівасці вашага аўтарскага стылю, якія ў вас як у творцы любімыя вобразы, якія адметныя творы?

— Я выкарыстоўваю паперу розных колераў, хаця больш традыцыйнымі лічача выцінанкі з аднаго, максімум з двух колераў. Увогуле ў кожнага мастака, кожнага сапраўднага майстра выцінанкі ёсць свой почырк, свой пазнавальны стыль. Тут да слова яшчэ хочацца сказаць, што хоць выцінанка і лічыцца народным мастацтвам і мае сваю традыцыйную сістэму вобразаў і выяў, але адроджаная яна была прафесійнымі мастакамі, і на сёння атрымлівацца так, што любая выцінанка — мы гаворым, канешне, пра прафесійны ўзровень — мае свайго аўтара. Кожная кветачка і птушачка, кожны ўзорчык — аўтарскія, няхай нават і заснаваны на традыцыйных вобразах. У секцыі выцінанкі ў нашым Саюзе каля 30 майстроў, і іх творы не зблытаеш. Я ў сваіх выцінанках нярэдка адыходжу ад традыцыі і спрабую нават самае нечаканае. Гадоў дзесяць таму я стварыла, напрыклад, серыю паводле “Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека” — такім чынам мне захацелася прэзмантравіць магчымасці гэтай тэхнікі, 30 артыкулаў дэкларацыі — 30 выцінанкаў. Рабіла я калекцыю і на экалагічную тэму, і калекцыю з уладарамі Вялікага Княства Літоўскага...

— Зусім нядаўна вы пабывалі ў Іркуцку па запрашэнні Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага. Атрымалася здзівіць выцінанкай?

— Сапраўды, цікавае, да гэтага майстэрства была вялікай. Ездзілі мы з гуртом “Вербніца”, і гэта былі такія традыцыйныя Дні беларускай культуры ў Іркуцку, якія падтрымлівае мясцовая ўлада. Гэтак жа, як падтрымлівае і іншыя нацыянальнасці, што там жывуць: за многія гады іркуцкія беларусы мелі магчымасць сустрацца з вялікім мноствам знакамітых твораў з Беларусі, мяне такая ініцыятыва вельмі радуе. І парадвала ўвага да маёй справы. Я ладзіла майстар-класы, міні-выставы, пра выцінанку знялі цэлы фільм. Была і праграма на іркуцкім тэлебачанні, якую глядзелі не толькі мясцовыя беларусы. Так што з пункту гледжання папулярнасці беларускай выцінанкі паездка атрымалася вельмі удачай.

Бляскам сонца хай

Якуб Колас. 1921 г.

Адчуванне еднасці з родным краем, нават у часы расстання з ім, памкненне як мага хутчэй вярнуцца на Радзіму, а таксама прага да таго, каб землякі жылі дружна ў адзінай моцнай і незалежнай дзяржаве, — гэтыя думкі і мары не давалі спакою чулівай душы класіка беларускай літаратуры Якуба Коласа ў першай палове XX стагоддзя.

Безумоўна, кожная нацыя мае патрэбу ў таленавітай творчай асобе, якая б на высокамастацкім узроўні выражала памкненні народа і стала нацыянальным прарокам, прадказальнікам будучыні роднай краіны. Такой знакавай постацю для беларусаў стаў народны паэт Беларусі Якуб Колас. Яго імя паступова пераўтварылася ў легенду, стала сімвалам, які аб'ядноўвае нацыю.

Ты не менш за манументальнашо фігуры класіка хаваўся жывы чалавек, асоба са сваімі пачуццямі, поглядамі і жыццёвымі памкненнямі. Тое, як ставіўся класік да гістарычных падзей, што здараліся ў краіне, ярка адлюстравана ў яго паэтычных і празаічных творах, лістах да родных і знаёмых, у публіцыстыцы.

“Рвалась сэрца к родным гоням”

За дарэвалюцыйным часам Якуб Колас успрымаўся як сялянскі паэт, на светапогляд якога, тым не менш, значна паўплывала расставанне з радзімай падчас Першай сусветнай вайны.

У пачатку восені 1915 г. разам з сям'ёй ён эвакуіраваўся ў Маскоўскую губерню, але не адседжаўся ў тыле, а быў мабілізаваны на вайсковую службу. Скончыў Аляксандраўскае ваеннае вучылішча, служыў у Пярмі ў запасным палку. Аднак, нягледзячы на цяжкія ваеннага часу, паэт не апускаў рукі і працягваў пісаць свае творы, у якіх чулася шчырае асуджэнне вайны, а таксама туга па родных мясцінах і трывога за лёс Бацькаўшчыны, жаданне як мага хутэй уз'яднацца з Радзімай. Напрыклад, у вершы “На чужыне” Колас пісаў:

*Рвалась сэрца к родным гоням
Птушкай лёгкакрылай,
К светлым рэчкам, ціхім тоням
Белай Русі мілай.
Пяняр адлюстроўваў і ўнутраны свет,
думкі, пачуцці селяніна —
удзельніка вайны:
Сірастою глядзіць поле,
Сумна ўдаль бягуць шнурцы.
Хто ж адкажа, што за доля
І дзе іх гаспадары?*

(“Поле”)

Нарэшце, да радасці Канстанціна Міхайлавіча, прыезджае ў Перм жонка Марыя Дзмітрыеўна з сынам Данілам. Там жа ў сям'і нараджаецца другі сын Георгій (родныя звалі хлопца Юркам). У хуткім часе — у ліпені 1917 года — Якуб Колас быў прызначаны начальнікам эшалона, які рушыў на румынскі фронт. Марыя Дзмітрыеўна з дзецьмі едзе да маці ў горад Абаян Курскай губерні. Цяжка было паэту развітацца з роднымі:

віхроў”, мары аб вяртанні на радзіму не пакадаюць яго.

У лісце да сябра і калегі па пярэў Янкі Купалы ён піша: “Братец мой мільй! Случалось тебе когды-нібудзь застрыць где-нібудзь на железнодорожной станции, ждаль поезда? Вот в таком положении чувствую я себя теперь... Всё жду, когда же наступит возможность оставить эту Московщину и вновь очутиться среди своих людей... Болит моя душа по Белоруссии. Чувствуешь ли, братец, как тяжело жить на чуж-

ў аўтабіяграфіі: “За часы вайны і прыбывання ў Расіі пісаў мала, урыўкамі. У Куршчыне скончыў “Сымона-музыку” і напісаў азініці два раздзелы “Новай зямлі”. Сувязь з Беларуссю была выпадкова з прычыны падзей ваенна-палітычнага характару. Мошна смуціцца па Беларусі”. Раздзел паэмы “Новая зямля” “Зіма ў Парэччы” падкрэслівае гэтую думку:

*Далёка я ад межаў родных
Сярод людзей, душой халодных
І сэрцам чэрствых. Я гадаю,
Я родны край успамінаю,
Я ім жыву, я ў ім душою
І сэрцам кожнаю парою.*

Якуб Колас быў разлучаны з Беларуссю на працягу шасці гадоў, якія здаліся яму вечнасцю. Нарэшце, 100 гадоў таму, у лютым 1921 года, Наркамсаветы Беларускай ССР накіроўвае Народнаму камісару асветы РСФСР А. В. Луначарскаму тэлеграму з просьбай “немедленно откомандировать в распоряжение Наркомпроса Белоруссии школьного инструктора Константина Мицкевича, псевдонимом Якуб Колас, одного из лучших белорусских писателей”.

Паштоўка. Stolpec. Dworzec kolejowy/Стоўбцы. Вакзал.

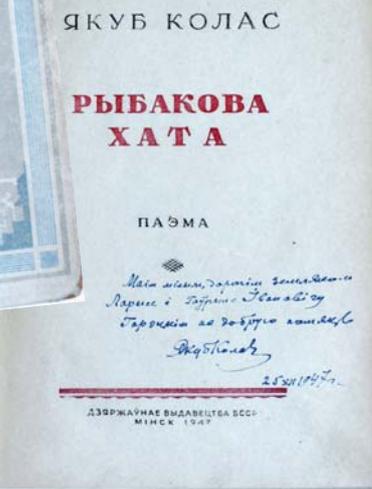
За непраходнай мяжой

15 мая 1921 года паэт з роднымі вяртаецца ў Мінск. Сустрэча з Радзімай натхняе песняра, дае сілы жыць і пісаць. Але ж радаць паэта і землякоў азмрочана. 1921 год прыносіць новую бяду шматпакутнаму народу Беларусі — 18 сакавіка, паводле Рыжскага мірнага дагавору, Заходняя Беларусь адыходзіць Польшчы. Менавіта там, за непраходнай мяжой, засталася малая радзіма паэта — родныя сэрцу мясціны Стаўбцоўшчыны, дзе жылі блэйжышыя родныя (у тым ліку і маці паэта), а таксама сябры і папленнікі. “Вобразы міліяў роднага краю” зноў засталіся толькі ва ўспамінах...

Літаральна праз пяць дзён пасля падпісання Рыжскага дагавору (яшчэ да вяртання ў БССР) Якуб Колас стваряе верш “Дубы”, дзе алегрычна апісвае, што сталася з сімвалам любай старонкі пасля таго, як “наляцелі буры злыя”:

*Эх, дубы, дубы! Вакамі
Вы збірлі сілы,
Не звалодаў віхар з вамі,
Вас здалелі пілы.*

“Беларуская зямля на Рыжскім дагаворы, якім заканчвалася вайна з беланскай Польшчай, — пісаў Я. Колас, — была падзелена на дзве амаль роўныя часткі. Балочка было ўсведамляць, што мяжа, раздзяляючая адналітнюю краіну, прайшла на самым сэрцы яе”.

Першае выданне паэмы “Рыбакова хата”. 1947 г. З аўтаграфам Якуба Коласа на форзацы. З дарчым надпісам Якуба Коласа сябру, вучонаму, геологу, роднаму брату пісьменніка Максіма Гарэцкага Гаўрылу Іванавічу Гарэцкаму і яго жонцы Ларысе Воспаіўне.

*Разважае бядак, дом не ідзе з галавы,
Пахілілася з гора яна.
І здавалася, з ім плакаў лес баравы,
Быццам думка была ў іх адна.
 (“Думкі салдата”)*

Хуткае няшчасце, тым не меней, дапамагае сям'і ўз'яднацца — у сувязі з цяжкай кварбай Колас атрымлівае адпачынак і можа ехаць да родных у Абаян. Там з імпатам працуе настаўнікам, школьным інструктарам у горадзе і навакольных вёсках. Але ж на чужой зямлі душы няма спакою — паэт адчувае сябе “маленькай пушынкай у калавароце

біне? Мне часта прыходзіць на ум наш тихий, сумрачный, но мягкий сердцем и добрый душой белорус. Начиная с Нового года, я потерял все связи с родным краем, живу воспоминаниями о прошлом, мечтами об утерянном...”

І напрыканцы ліста паэт робіць выснову, што ёсць выхад нават з самага цяжкага становішча, галоўнае — прабудзіць у землякаў прагу да аб'яднання дзеля барацьбы з чужынцамі, каб дабіцца права на незалежнасць роднай краіны: “Что же нам делать? Пробуждать в народе самосознание, ориентацию должна быть на самого себя”.

Аб сваёй творчасці ў гэты перыяд Колас напіша ў 1926 годзе

УСПЫХНЕ ЗГОДНАСЦІ ЧАСІНА

Якуб Колас, Янка Купала, Пятрусь Броўка, Змітрок Бядуля. Масква, 1939 г.

Хутка Канстанцін Міхайлавіч мовай паэзіі звяртаецца да землякоў з палымным заклікам да аднавання:

*Дружна і згодна станьма
сцяною.*

*Доля не прыйдзе сама,
Воля не зойдзе к нам стараною,
Збоку дарог ёй няма.*

...
*Будзем мы самі гаспадарамі,
Будзем свой скарб ратаваць!
Годзе той крыўды! У ногу
з братамі
Пойдзем наш край вызваляць.*

Верш “Беларускаму люду” быў прызнаны контррэвалюцыйным. Пасля публікацыі ў 1922 годзе і ў зборы твораў 1928 г. больш нідзе не друкаваўся. Яго ўключылі цалкам толькі ў апошні збор твораў паэта.

Тэма падзелу гучыць і ва ўступе да трэцяга раздзела паэмы “Сымон-музыка”:

*Родны край! Ты зараваны
І на захад ад мяжы
Пан пыхлівы, надзіманы
Моцна сцягае гужы...*

Пасля вяртання з Куршчыны ў БССР Колас з сям’ёй штогод праводзіў свой адпачынак у сельскай мясцовасці — вельмі кляпціцца пра здароўе дзяцей і сам імкнуўся пабыць на ўлонні прыроды, якую так любіў. І канешне, той факт, што адпачыць на малой радзіме няма магчымасці, вельмі засмучаў паэта. Колас моцна сумаваў на Стаўбіоўшчыне, часта прыгадваў яе ў сваіх творах, у перапісцы, у размовах з сябрамі і роднымі. Страшэннай ранай на сэрцы паэта стала і тая акалічнасць, што ён не змог прыхаць на пахаванне маці, якая памерла ў 1929-м.

У вершах “Панам”, “Братам Заходняй Беларусі”, “Белару-

сі пад Польшчай”, “Ворагам”, “Панам-вайкама”, “Польскім катом” і іншых Якуб Колас адкрыта і рэзка выступае супраць гвалту над жыхарамі Заходняй Беларусі.

У сувязі з разгромам Беларускай сялянска-работніцкай грамады і масавым тэрорам у Заходняй Беларусі газета “Савецкая Беларусь” у студзені 1927 года друкуе падпісаны Я. Коласам, Я. Купалам, М. Пятуховічам, І. Замоціным і іншымі зварот да вучоных Захаду. Там жа размешчана верш Я. Коласа “Братам Заходняй Беларусі”:

*Браты! Мінеца
ліха-гора,
І панскі шал затхнеца
скора...*

Толькі праз дваццаць гадоў пасля расстання з роднай зямлёй давялося Я. Коласу пабачыць яе з акна вагона, калі ён ехаў на Міжнародны кангрэс пісьменнікаў у абарону культуры ў Парыж у 1935 годзе. “З вялікім хваляваннем і жалем пазіраў я на тва мясіны, — пісаў Я. Колас, — дзе колісь хадзіў я і ездзіў. Тва ж убогія, вузенькія палоскі зямлі, тва ж панскія маёнкі... Усюды на станцыях пышныя постачні паноў, наўпанкаў і розных дробных шляхцоў. І толькі дзе-нідзе на за-дворках мільгала заношаная світка беларуса”.

Незабыўныя дні

Але ж нарэшце прыйшоў час, і “магутная Чырвоная Армія пе-

райшла граніцу і ў некалькі дзён вызваліла Заходнюю Беларусь, несучы ёй доўгачаканае збавенне і волю, — пісаў Я. Колас. — Не было канца радасці беларускага народа. З якою шчырасцю, з якім

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою, —
Сотні новых і ясных дарог
Рассцілае жыццё прад табою!..

Якуб Колас. 1921 г.

захаленнем сустракаў ён сваіх братоў, воінаў Чырвонай Арміі! Гэта былі незабыўныя дні, гэта было шчаслівае адраджэнне народа, які амаль дваццаць гадоў жыў у цяжкай панскай няволі”.

Ніякімі словамі нельга апісаць шчасце, якім поўнілася душа пісьменніка! 19 верасня 1939 г. Якуб Колас вітаў працоўных Заходняй Беларусі з днём вызвалення ў артыкуле “Браты Заходняй Беларусі”, надрукаваным у газеце “Звязда”. Там жа праз колькі дзён быў змешчаны верш Я. Коласа “Свайму народу”:

Паэту цяжка стрымліваць эмоцыі. У канцы верасня 1939 года ён зноў звяртаецца да землякоў:

*“Даўно мяне цягне свой
родны куток, дзе я гада-
ваўся, вучыўся, дзе правёў
свае маладыя леты, ку-
ток, якога я не бачыў ужо
з 1915 года. З гэтага часу
я бываў у Мікалаеўшчыне
толькі ў мыслях ды ў сне.
Сніліся мне і Канцывалокі,
і Міхалаў Крыж, і Дуброў-
кі, і Лядзіны, і Бярэянец, і
Раймушава шырокая, і
Высокі бераг, і сотні іншых
уточышч, якія цяжка пе-
ралічыць і назвы якіх мо-
жа забыліся або перайна-
чыліся”.*

Пасля доўгага расстання Колас упершыню наведвае Мікалаеўшчыну толькі ў канцы чэрвеня 1940 года...

“Дні беспрасвецца ў нябыт адышлі”

А 8 кастрычніка 1939 года для правядзення творчых вечароў і ўдзелу ў падрыхтоўцы да выбараў у Народны сход Якуб Колас вызджае ў Беласток у складзе брыгады беларускіх пісьменнікаў, выступае перад інтэлігенцыяй.

Разам з Я. Купалам піша зварот да пісьменнікаў Заходняй Беларусі, дзе заклікае іх “у вольную сям’ю песняроў і пісьменнікаў” і працягвае руку “братнай дапамогі”.

28 кастрычніка 1939 дэпутаты Народнага Сходу Заходняй Беларусі ў Беласток прынялі рашэнне аб далучэнні Заходняй Беларусі да БССР. Пясняр

не мог застацца ў баку ад гэтай падзеі. У газеце “Звязда” друкуецца верш “Наперад” з падзаглаўком “Да дня 28. X. 1939”.

*Дні беспрасвецца ў нябыт
адышлі,
Сонца ўзьходзіць над краем,
Вольныя людзі раскутай зямлі,
Песняю вас мы вітаем.
Збіты кайданы чорнае ночы,
Сцёрты старыя скрыжэлі,
Смела наперад, люд наш рабочы,
К шчасцю ў шырокія далі...*

У лістападзе 1939 г. Колас піша верш “Вольнаму народу”, які быў прысвечаны прыняццю Закона аб уключэнні Заходняй Беларусі ў склад СССР і ўз’яднанні яе з БССР:

*Света бясслаўна панская песня.
Кончана з панам,
пан не ўваскрэсне,
Украй наш не знойдзе дарог.
Вольным народам сталі вы сёння.
Ваши ўсе пожны, ваши ўсе гоні,
І шлях вам, як сонца, пралёг.*

У лісце да паэта і перакладчыка Сяргея Гарадзецкага ад 2 лістапада 1939 г. Якуб Колас адзначае: “Вчера возвратился из поездки в Западную Белоруссию. Ездил в составе делегации от трудящихся Советской Белоруссии для приветствия Народного собрания. Потрясающее, глубоко волнующее впечатление произвело это собрание. Мне никогда еще не случалось видеть такой съезды, такой народной сходы, где бы с такой силой изливалась душа народа, его горькая обиды...”

У 1938 годзе Якуб Колас пачынае працу над будучай паэмай “Рыбакова хата”. Як успамінаў у кнізе “Пад бацькоўскім дахам” малодшы сын паэта Міхась Канстанцінавіч Міцкевіч, “спачатку была задумка напісаць твор аб цяжкім лёсе жанчыны ў панскай Польшчы пад назваю “На крэсах усходніх”. Але ў часе распрацоўкі тэмы рамкі твора значна пашырыліся, праца вылілася ў паэму”. У газеце “Савецкі сялянін”, дзе быў апублікаваны ўрывак з паэмы, паэт заўважае: “Тэма і змест паэмы — барацьба беларускага народа за сваё нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне з-пад панскага энту”.

У 1949 годзе Якубу Коласу за паэму “Рыбакова хата” была прысуджана Сталінская прэмія СССР другой ступені.

Свой пятычны твор народны паэт скончыў пажаданнем, якое не страчвае актуальнасці і сёння:

*Няхай не будзе больш згрызот
І змоўкнуць непрыязні словы!*

**Вольга НАВАЖЫЛАВА,
навуковы супрацоўнік
Дзяржаўнага літаратурна-
мемарыяльнага музея
Якуба Коласа.
Фота з фанду музея**

Аўтар фотазвае падзяку ўчынцы Якуба Коласа М. М. Міцкевіч, а таксама галоўнаму захавальніку фанду Дома-музея Якуба Коласа прыяўніцы Пясняра В. В. Міцкевіч за дапамогу.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63 (экскурыйнае бюро)

Пастаянная экспазіцыя:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Выставы:

- "Фердынан Рушчыц": віртуальная выстава да 150-годдзя з дня нараджэння.
- Віртуальная выстава твораў Вітала Чарнабрысава "Вангогісты Гаген".
- "Рака часу". Выстава твораў мастакоў Беларусі — юбіляраў 2021 года ў рамках праекта "Нашы калекцыі".
- Выстава фарфору Эміліі Аляксандраўны Фокаінай "Мір фантазій".
- Выстава "Леў Лейтман. Да 125-годдзя з дня нараджэння". Да 19 верасня.
- Выстава "Святлана Каткова. Рэатраспекцыя". Да 3 кастрычніка.

Філіялы музеяў
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВА XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 358 88 78

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
- Зборныя экскурсіі па асноўнай экспазіцыі музея Ваньковічаў. 11, 18, 25 верасня 2021 г. — 14:00 і 16:00.
- Выстава аўтарскай лялькі Ірыны Пракоф'евай "Увасабленне" з 15 верасня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
- **Займальныя майстар-класы** па саломалляцтву, вырабу традыцыйных лялек, пляценні паясоў (бранзалетаў). Патрапіць на майстар-клас можна ў любы працоўны дзень музея: серада — нядзеля з 10.00 да 17.00.

Папярэдні запіс абавязковы.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Няркасава, 3.
Тэл.: 399-09-78

Час працы: серада — нядзеля з 12:00 да 20:00

- Выстава маляванак "Зоры-Зараніцы".
- Персанальная выстава Роні Голдфінгера "Італьянская казка".
- Персанальная выстава Лізаветы Хіхлушка "Панельныя".
- Міжнародная выстава мастакоў на самазаляцці "OngoingConversation. Chapter IV. DrawnTogether+".

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14

Час працы: аўторак — нядзеля 12.00–20.00

- Выставачны праект "Шэдэўры Гюстава Дарэ".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАўНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66. Музей працуе: аўторак, серада, пятніца, субота, нядзеля — з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), чацвер — з 12.00 да 20.00 (касы да 19.30) панядзелак — выхадны.

Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАўНАЯ УСТАНОВА "НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19
тэл.: +375177020602,

20660, +375295518051, +375291903149

Палацавы ансамбль:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект "Несучаснае мастацтва" твораў М.Байрачнага і Ю.Гудзіноўчана да 14 лістапада.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманіал нясвіжскага двара" — у складзе пастаяннай экспазіцыі.

Сектар экскурыйнай і інфармацыйнай дзейнасці:
г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1

- Часовая экспазіцыя твораў Леаніда Гоманава "Фарбы зямлі" — да 30 верасня 2021 г.

Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3

- Пастаянная экспазіцыя.

Слуцкая брама:

- Персанальная выстава Карыны Гінько — да 4 кастрычніка.

Падрабязную інфармацыю можна даведацца па тэлефонах (+3751770) 20602, (+3751770) 20660 альбо на сайце niasvizh.by.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
- Экскурсія з элементамі дагустацыі "У гошці да Пана Каханку".
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дагустацыі

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белдрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белдрук"
ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
Проспект Пераможцаў, 5.
Вуліца Рабкораўскага, 17.
Проспект Незалежнасці, 68. В. Вуліца Лабанка, 2.

Тэлефон для даведак па наяўнасці газеты ў кіёсках "Белдрук" — (017) 2764542 (з 9.00 да 17.30)

"Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дагустацыя".

- Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дваіх "Інтрыгі Купідона".
- Музейныя камунікатыўныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракака".
- Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
- Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясялля.
- Музейная фотопляцоўка.
- Квест "Таямніца двух куфраў".

Галерэя
ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.

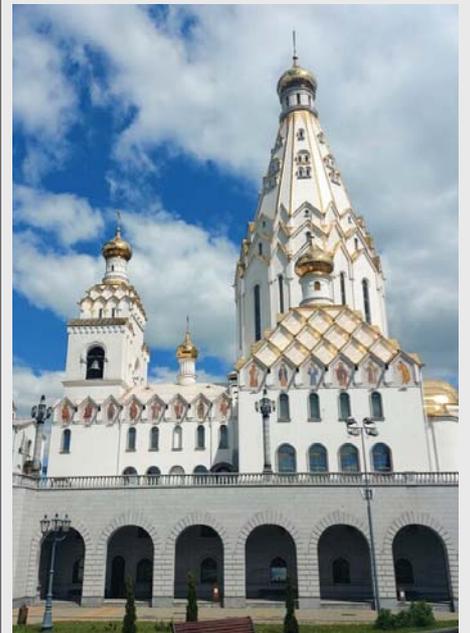
- Фестываль мастацтва "Арт-Мінск-2021" з 3 жніўня да 26 верасня.

Веча ў гонар Радзімы

Сёння ля Храма-помніка ў гонар Усіх Святых адбудзецца "Харавое веча". Яно збярэ больш за дзве тысячы удзельнікаў з усёй рэспублікі і тым самым стане сімвалам народнага адзінства.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Як паведамлі ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі па прэс-канферэнцыі, прысвечанай адкрыццю канцэртнага сезона, цяперашняе харавое свята будзе трэцім па ліку. Першае такое спеўнае "Веча" збылося ў 2015-м. Праз два гады — другое. Потым з-за каранавірусу быў перапынак, але сёлета буйны харавы сход адна ўляецца — найперш дзякуючы падтрымцы Міністэрства культуры Беларусі, што падкрэслівала ўсе выступы.

Ініцыятарамі "Харавога веча" ў свой час выступілі народныя артыст Беларусі Міхась Дрынеўскі і дацэнт нашай Акадэміі музыкі Тамара Слабодчыкава, якая прыкладае шмат намаганняў для папулярызацыі харавога мастацтва ў краіне. Яшчэ раней ідэю правядзення падобнага "Веча" неаднаразова выказваў народны артыст Беларусі і СССР Віктар Роўда.

Планаваўся ўдзел каля 80-ці калектываў, але з-за няпростай эпідэміялагічнай сітуацыі прыедучы, магчыма, не ўсе. Тым не менш будуць прадстаўлены самыя розныя хары — усіх складаў і кірункаў: ад прафесійных да аматарскіх, ад дарослых да дзіцячых, ад акадэмічных да народных. Возьме ўдзел і хор "Усіхсвяці" прыхода Храма-помніка ў гонар Усіх Святых.

Галя-канцэрт пройдзе ў суправаджэнні Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі, дырыжорам выступіць Юрый Караваеў. Саліраваць запрошаны вядомыя оперныя спевакі Ніна Шарубіна і Аляксандр Міхнюк. Кіраваць зводным хорам будуць як знаныя майстры, так і маладыя хормайстры. У выкананні калектываў прагучыць сусветная харавая класіка, апрацоўкі беларускіх народных песень, папулярныя эстрадныя мелодыі, творы беларускіх кампазітараў. Асобныя блокі "Харавога веча" будуць прысвечаны паміці Мітрапаліта Філарэта, Віктара Роўды, Міхася Дрынеўскага. Не будзе забыта тэма Вялікай Айчыннай. А ў цэнтры свята апянуцца лірыка-патрыятычныя кампазіцыі, пачынаючы з прызначанай песеннай класікі нашай краіны — "Радзіма мая дарагая" Уладзіміра Алоўнікава на верш Алеся Бачылы і "Жураўлі на Палесце ляцяць" Ігара Лучанка на словы Алеся Ставера.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 19 — "Ганна Карэніна" (балет у 2-х дзеях) П. Чайкоўскага. Дырыжор — Алег Лясун. Пачатак у 18.00.
- 21 — "Царская нявеста" (опера ў 2-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава. Дырыжор — Мікалай Калядка. Пачатак у 19.00.
- 22 — "Пер Гюнт" (балет у 2-х дзеях) Э. Грыга. Дырыжор — Уладзімір Авадок. Пачатак у 19.00.
- 22 — Канцэрт "Вітаем, Францыя!" Камерная зала. Пачатак у 19.30.
- 23 — "Тоска" (опера ў 3-х дзеях)

Д. Пучнін. Дырыжор — Алег Лясун. Пачатак у 19.00.

- 24, 25 — "Рамза і Джульета" (балет у 3-х дзеях) С. Пракоф'ева. Дырыжор — Уладзімір Авадок. Пачатак у 19.00.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАГА ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.

- 18 — "Шлюб з ветрам" (песня ў адной дзеі) Я. Карняга, К. Аверкавай.
- 22 — "Адамавы жарты" (камедыя). Інсцэніроўка паводле твораў Ф. Аляхновіча і Л. Родзевіча.

- 23 — "Вар'ятка" (трагіфарс у дзвюх частках) Н. Пушкініна.
- 24 — "Мудрамер" (сатырычная камедыя) М. Матукоўскага.
- 25 — "Ціхі шпэт сыходзячых крокаў" (сон у дзвюх дзеях) Дз. Багаслаўскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫў БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 19 — "Папалюшка, або Крышталёвыя чаравічкі" Ш. Пяро. Пачатак у 11.00.
- 19 — "Спакуса" (драма на 1 дзене. Для дарослых) А. Чэхаў. Пачатак у 18.00.
- 25 — "Вясёлы Дарафей" Н. Гернет. Пачатак у 11.00.